

Kadernota 2022-2025 inclusief keuzenotitie

Samen Duurzaam Gezond

Datum: 4 juni 2021

Zaaknummer: Z/21/103575 / DOC-176893

Gemeente

Bodegraven Reeuwijk

Inhoud

Inleiding.....	3
Samenvatting	4
Aanbiedingsbrief aan de gemeenteraad	7
1. Meerjarenperspectief	17
Inleiding.....	17
Het meerjarenperspectief (klassiek domein en sociaal domein)	18
2. Leningenportefeuille	26
3. Algemene reserve.....	27
4. Gebiedsontwikkeling en grondexploitaties	28
Spoor 1. Lopende projecten: grondexploitaties & particuliere ontwikkelingen.....	29
Spoor 2. Strategische grondvoorraad	30
Spoor 3. Toekomstige ontwikkelingen: toekomstvisie & ontwikkelstrategie	31
5. Keuzenotitie	32
Samenvatting	32
Programma 1 – Leven, leren en werken	33
Programma 2 – Wonen en leven.....	41
Programma 3 – Samenwerken, economie en dorpspromotie.....	51
Programma 4 - Bestuur en dienstverlening	53
Programma 5 - Algemene dekkingsmiddelen	57
6. Programmabegroting en ontwikkeling leningenportefeuille en algemene reserve na verwerking keuzenotitie.....	65
7. Uitgangspunten Begroting 2022 – 2025	68

Inleiding

Voor u ligt de Kadernota 2022-2025 inclusief keuzenotitie (verder Kadernota 2022) met de titel "Samen Duurzaam Gezond". Inderdaad, dit is ook de titel van het raadsprogramma 2018-2022. Bewust is voor deze titel gekozen. Ondanks het feit dat we vanuit het Rijk onvoldoende middelen ontvangen voor het Sociaal Domein zijn we de afgelopen jaren in staat geweest te investeren in de dorpen en hebben we grote delen van het raadsprogramma gerealiseerd. Ook in deze Kadernota zien we mogelijkheden om met de voorgestelde ingrepen op basis van de keuzenotitie opnieuw een sluitende begroting te realiseren. Aantekening hierbij is wel dat de verwachte extra middelen vanuit het Rijk voor de jeugdzorg en op basis van de herijking van het gemeentefonds daadwerkelijk aan de gemeente beschikbaar worden gesteld.

Bewust is er voor gekozen deze Kadernota met een samenvatting te beginnen. Daarmee krijgt de lezer direct aan het begin een goed en volledig beeld van de financiële positie van de gemeente Bodegraven-Reeuwijk.

Samenvatting

Sinds enkele jaren presenteert de gemeente de Kadernota gesplitst in een tweetal domeinen, te weten het klassieke domein en het Sociaal Domein. Dit laatste vanuit de gedachte dat het Sociaal Domein een zware wissel op de financiële positie van de gemeente trekt. Ook deze Kadernota is langs deze twee lijnen opgebouwd. Onderstaande treft u in de eerste tabel de samenvatting aan van het resultaat van de Kadernota 2022 (en de daarbij behorende keuzenotitie). De tweede tabel betreft het klassieke domein en in de derde tabel betreft het Sociaal Domein. De uitkomsten van de arbitragecommissie Jeugd en de meicirculaire zijn opgenomen in de hieronder gepresenteerde bedragen. In onderstaande tabel en de tabel over het Sociaal Domein is uitgegaan van het op dit moment meest aannemelijke scenario 'Moeilijke keuzes'. In dit scenario komen er extra middelen vanuit het Rijk naar de gemeente maar zijn deze onvoldoende om de tekorten op de jeugdzorg te dekken. Een nadere toelichting op de scenario's is te vinden in de aanbiedingsbrief vanaf pagina 9 in dit document.

bedragen x € 1.000

Kadernota 2022 - 2025 - Geconsolideerd	Jaar			
	2022	2023	2024	2025
Begroting 2021-2024 (incl effect keuzenotitie)	-2.018	-3.721	-4.095	-4.294
Ontwikkelingen in de Kadernota	1.363	1.355	2.332	2.769
Saldo na ontwikkelingen Kadernota	-655	-2.366	-1.763	-1.525
Voorstellen uit de keuze notitie	729	1.024	1.319	1.553
Resultaat Kadernota 2022 - 2025 - Geconsolideerd	74	-1.342	-444	28

In bovenstaande tabel is het gezamenlijke resultaat van het klassiek en Sociaal Domein weergegeven. Zoals weergegeven is in zowel 2022 als 2025 sprake van een sluitende begroting. Dit is enerzijds het gevolg van verwachte positieve ontwikkelingen in de bijdragen van het Rijk (klassiek en Sociaal Domein), en anderzijds het gevolg van positieve effecten van de voorstellen uit de keuzenotitie. Voor 2022 hierbij de belangrijke opmerking dat eenmalig 1.9 miljoen euro is gedekt door een beschikking over de algemene reserve. Dit om tot een sluitende begroting te komen. Verder moet bij het gepresenteerde beeld nadrukkelijk de kanttekening worden gemaakt dat tijdige en positieve besluitvorming over die verwachte bijdragen van het Rijk noodzakelijk is.

bedragen x € 1.000

Kadernota 2022 - 2025 - Klassiek domein	Jaar			
	2022	2023	2024	2025
Begroting 2021-2024 (incl effect keuzenotitie)	1.113	410	1.036	837
Ontwikkelingen in de Kadernota	-537	140	-142	915
Saldo na ontwikkelingen Kadernota	576	550	894	1.752
Voorstellen uit de keuze notitie	729	1.024	1.319	1.553
Resultaat Kadernota 2022 - 2025 - Klassiek domein	1.305	1.574	2.213	3.305

Uit deze tabel valt af te lezen dat het klassieke domein van de gemeente er in financiële zin goed voor staat. Er is sprake van een meer dan sluitende begroting. Door de positieve effecten van de in de keuzenotitie voorgestelde maatregelen gaat dit voordelig resultaat dermate oplopen dat daarmee in het jaar 2025 het voordeel in het klassiek domein het nadeel van het Sociaal domein gaat overstijgen en daarmee tot een meerjarig sluitende begroting gaat leiden.

bedragen x € 1.000

Kadernota 2022 - 2025 - Sociaal domein	Jaar			
	2022	2023	2024	2025
Begroting 2021-2024 (incl effect keuzenotitie)	-3.131	-4.131	-5.131	-5.131
Ontwikkelingen in de Kadernota	1.900	1.215	2.474	1.854
Saldo na ontwikkelingen Kadernota	-1.231	-2.916	-2.657	-3.277
Voorstellen uit de keuze notitie				
Resultaat Kadernota 2022 - 2025 - Sociaal domein	-1.231	-2.916	-2.657	-3.277

Uit bovenstaande tabel valt af te lezen dat de gemeente zich in het Sociaal Domein voortdurend geconfronteerd ziet met grote tekorten. Weliswaar is het tekort in 2022 beperkt te noemen, maar dit wordt veroorzaakt door een éénmalige onttrekking uit de algemene reserve. Voor de jaren daarna blijft het tekort schommelen rond de 3 miljoen euro structureel. Hierbij is dan reeds rekening gehouden met een extra uitkering van het Rijk. Verderop in deze Kadernota wordt daar in de scenario's uitgebreid op ingegaan.

Aanbiedingsbrief aan de gemeenteraad

Inmiddels zijn wij aangekomen in het laatste jaar van deze raadsperiode. Daarmee is dit de laatste Kadernota die door het huidige college aan de raad wordt aangeboden. Om deze reden starten wij deze aanbiedingsbrief anders dan gebruikelijk met een terugblik wat in de afgelopen jaren is bereikt en een vooruitblik naar 2022. Vervolgens wordt ingegaan op de lastige financiële positie waar wij ons als gemeente momenteel in bevinden. Hierbij worden de verschillende mogelijke scenario's richting de Begroting 2022-2025 geschetst. In het bijzonder wordt vervolgens ingegaan op de beïnvloedende factoren welke dit jaar meer dan andere jaren een rol spelen bij het opstellen van de Kadernota en voorbereiden van de begroting. Verder wordt een toelichting gegeven op wat preventief toezicht door de provincie voor onze gemeente zou betekenen. Dit in het geval besluitvorming over de benodigde extra middelen door het Rijk te lang op zich laat wachten en de provincie daardoor nog geen volledige goedkeuring op onze begroting zal geven. Afgesloten wordt met een leeswijzer waarin de hoofdstukken uit de Kadernota 2022 worden toegelicht.

Terugblik op behaalde resultaten

Zoals aangegeven starten wij deze aanbiedingsbrief met een terugblik op wat de afgelopen jaren is bereikt. Samengevat mogen wij trots zijn op de behaalde resultaten. Ondanks corona zijn wij als raad, griffie, college en ambtelijke organisatie in staat gebleken om ons werk voort te blijven zetten en onze ambities te realiseren. Onderstaand wordt een nadere toelichting gegeven op de bereikte resultaten op de thema's Samen, Duurzaam en Gezond.

Samen

Op het thema Samen hebben wij ondanks corona met de dorpen en dorps- en wijkteams actief gewerkt aan de toekomst van de gemeente door het voorbereiden van de toekomstvisie en het opstellen van dorpsvisies. Om de samenwerking in de komende jaren nog meer te verstevigen heeft de raad een traject ingezet om te komen tot een participatieverordening en een digitaal inwonerspanel opgezet waar inmiddels ruim 1600 inwoners aan deelnemen. Dit is in lijn met de ambities op het gebied van Democratic Challenge. Verder is samen met de schoolbesturen het Integraal Huisvestingsplan Onderwijshuisvesting (IHP) opgesteld, is samen met de betrokken verenigingen een nieuw organisatie- en financieringsmodel geïmplementeerd, zijn vele woningbouwontwikkelingen binnen de gemeente in een stroomversnelling gekomen en is met inwoners en ondernemers intensief samengewerkt om de gemeente mooier en aantrekkelijker te maken. Twee voorbeelden hiervan zijn het Burgerinitiatief Hart in Bodegraven voor het centrum en de gezamenlijke lobby met het bedrijfsleven voor de Bodegravenboog.

Duurzaam

Ook op het thema Duurzaam zijn grote stappen gezet. Voor onze eigen vastgoedportefeuille zijn inmiddels de middelen beschikbaar om alle gebouwen te verduurzamen. Dit in lijn met de Routekaart Klimaatneutraal Bodegraven-Reeuwijk 2035. Daarnaast is in regionaal verband een RES 1.0 opgesteld, is de warmtetransitie visie in concept gereed en zetten we in op meekoppelkansen als het gaat om klimaat adaptieve maatregelen. Daarnaast wordt ook de komende jaren flink geïnvesteerd in het verbeteren van de leefomgeving via het recent geactualiseerde Onderhoudsplan Leefomgeving.

Gezond

Tot slot het thema Gezond. Door het opstellen van de Routekaart Sociaal Domein zijn belangrijke stappen gezet om enerzijds te zorgen dat inwoners die dat nodig hebben zorg krijgen, op preventie in te zetten om problemen voor te zijn, maar anderzijds ook te zorgen dat de kosten niet verder uit de hand lopen en een gezonde financiële balans te creëren. Tegelijkertijd zijn hier ook extra middelen vanuit het Rijk voor nodig waar later in deze aanbestedingsbrief uitgebreid op wordt ingegaan. Op het thema Gezond zijn verder grote stappen gezet waar het aankomt op het worden van een toekomstbestendige gemeente. De stappen die zijn gezet om te komen tot het realiseren van de Bodegravenboog, de plannen voor Winkelcentrum Broekvelden, de herinrichting van de Raadhuisweg, de uitrol van het fietsenplan en het opleveren van de nieuwbouw van Zwembad De Kuil zijn hier goede voorbeelden van.

Vooruitblik 2022 en verder

Wanneer we kijken naar welke uitdagingen de gemeente in 2022 en verder heeft (buiten de financiële opgaven waar verderop in deze aanbestedingsbrief op wordt ingegaan) zien wij de volgende ontwikkelingen. Allereerst stemt het ons optimistisch dat de stijging van de ontwikkeling van de lasten in het Sociaal Domein een halt wordt toegeroepen en in de komende jaren duidelijk een afvlakking te zien is. Desalniettemin zullen er vele uitdagingen op ons af komen wanneer de beperkingen en steunmaatregelen vanuit het Rijk vanwege corona opgeheven zullen worden. Op welke vlakken de grootste uitdagingen zullen ontstaan is lastig te voorspellen. Wij verwachten dat de uitdagingen zich op een breed gebied zullen uiten, denk hierbij onder andere aan economische gevolgen voor ondernemers, het weer laten bloeien van het rijke verenigingsleven in onze gemeente, de geestelijke gezondheid van onze jeugd en kwetsbare inwoners etc. Daarnaast vragen de woningmarkt en woningbouw, energietransitie, bereikbaarheid, implementatie van de Omgevingswet en nadere uitwerking van de dorpsvisies en toekomstvisie veel van onze aandacht. Omdat 2022 het jaar van de gemeenteraadsverkiezingen is stellen wij een zoveel mogelijk beleidsarme begroting op waarin we tegelijkertijd wel aandacht hebben voor de bovengenoemde thema's.

De financiële positie van de gemeente

Nog meer dan vorig jaar staat de financiële positie van de gemeente onder druk. Naast de financiële druk vanuit de jeugdzorg, we behoren tot de gemeenten met de laagste bijdrage vanuit het Rijk per inwoner, op onze begroting zien wij een beweging vanuit het Rijk om taken naar de gemeenten te decentraliseren zonder hier voldoende middelen tegenover te stellen. Het gaat hierbij onder andere over milieutaken, implementatie Omgevingswet, Wet Inburgering en Wmo.

Wanneer we kijken naar waar de gemeente nu staat, en met welke onzekerheden de toekomst is omgeven, is het beeld somber en onzeker. Dit onder andere door het vooralsnog uitblijven van structurele extra middelen vanuit het Rijk voor de jeugdzorg. Door het vaststellen van de routekaart en de taakstelling vorig jaar voor Ferm Werk hebben we weliswaar voorkomen dat de tekorten oncontroleerbaar zouden worden, tegelijkertijd zijn de extra middelen vanuit het Rijk echt nodig om de inkomsten en uitgaven duurzaam in balans te krijgen.

Daarnaast spelen er ook andere ontwikkelingen: Zo zijn de uitkomsten van de herijking van het gemeentefonds zowel in tijd als gevolg niet bekend, zijn de gevolgen van de coronacrisis voor inwoners en ondernemers nog niet in volle omvang te bepalen en drogen de inkomsten uit de grondexploitaties langzaam maar zeker op. Dit laatste is overigens niet alleen somber, maar betekent ook dat wij de afgelopen jaren de hoge ambities om de bouwproductie te versnellen met elkaar hebben kunnen realiseren.

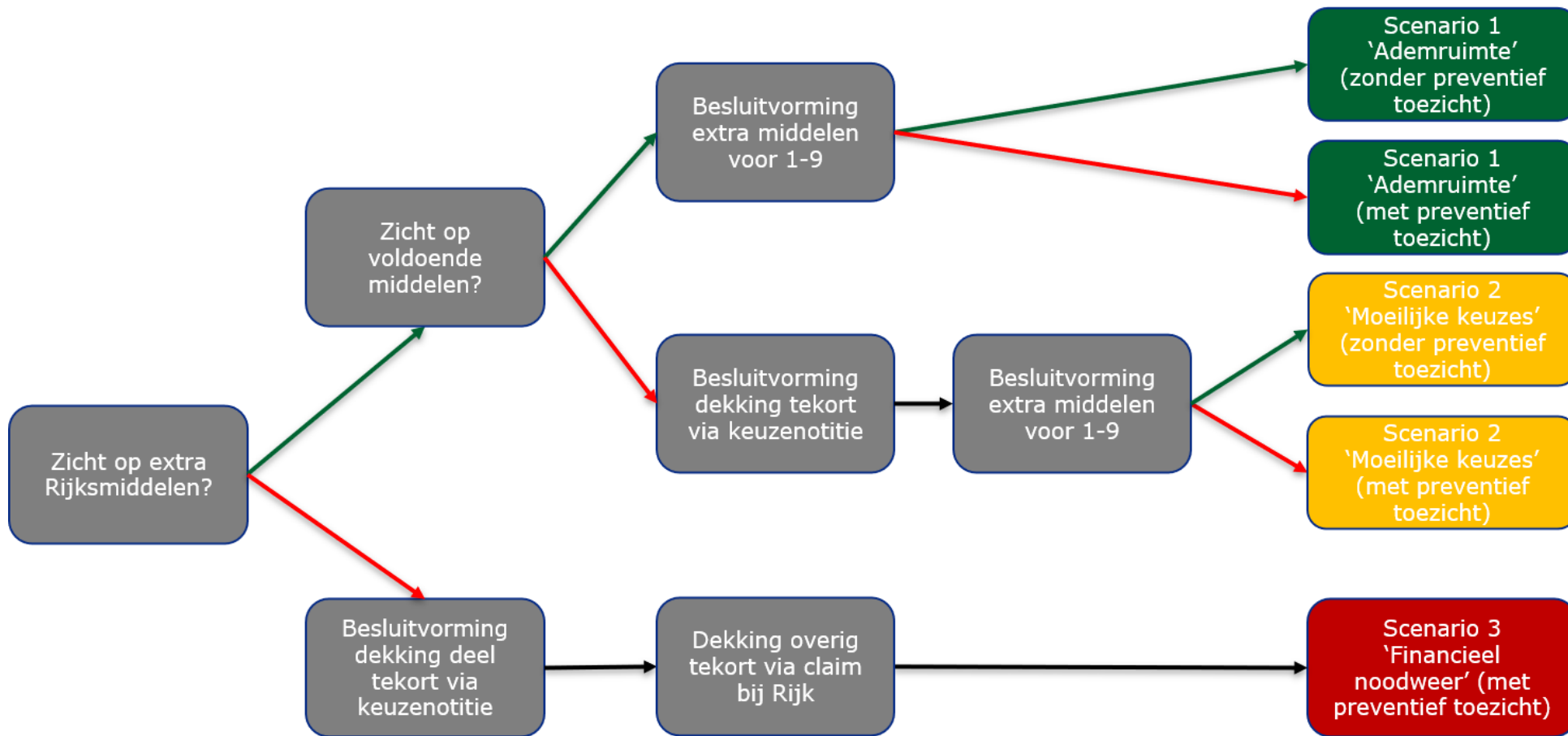
Ondanks de beperkte invloed van de gemeente op het verkrijgen van extra middelen om de financiële situatie te kunnen verbeteren hebben wij met elkaar een verantwoordelijkheid naar onze inwoners en ondernemers. Waar wij de afgelopen jaren grote delen van het raadsprogramma hebben kunnen realiseren, staan wij nu voor een dilemma. Verdere bezuinigingen zijn mogelijk, de principiële vraag die zich voordoet is in hoeverre wij dit verantwoord en wenselijk vinden. In hoeverre zijn wij bereid ons de kaas nog verder van het brood te laten eten? En wat zijn de gevolgen wanneer we zeggen tot hier en niet verder? Wij zijn tot de conclusie gekomen dat het van belang is een goede balans hierin te vinden. Om te voorkomen dat inwoners en ondernemers worden geraakt door het verdwijnen van voorzieningen stellen wij een beperkte lastenverzwaring voor van 1% ozb verhoging (zorgtoeslag) boven de inflatiecorrectie in de komende jaren.

De mogelijke scenario's

Omdat er op het moment van aanbieden van deze Kadernota nog geen duidelijkheid is over extra middelen vanuit het Rijk liggen er op dit moment drie scenario's voor:

1. **'Ademruimte'**: Er is snel zicht op extra middelen vanuit het Rijk vanaf 2022 en deze zijn toereikend om het gehele begrotingstekort (veroorzaakt door het Sociaal Domein) te dichten.
2. **'Moeilijke keuzes'**: Er is zicht op significantie extra middelen vanuit het Rijk vanaf 2022 maar deze zijn niet toereikend om het gehele begrotingstekort te dichten.
3. **'Financieel noodweer'**: Er is geen of te beperkt zicht op extra middelen vanuit het Rijk vanaf 2022 waardoor het begrotingstekort zoals opgenomen in deze Kadernota blijft bestaan.

Op de volgende pagina worden de routes naar de verschillende scenario's schematisch weergegeven.

Figuur 1: Mogelijke scenario's richting Begroting 2022-2025

De financiële impact van bovengenoemde scenario's is hierbij als volgt:

Resultaat Kadernota 2022 - 2025 - Geconsolideerd	bedragen x € 1.000			
	2022	2023	2024	2025
Sociaal domein *	269	-1.316	-1.057	-777
Klassiek domein	576	550	894	1.752
Resultaat Kadernota 2022 - 2025 - Ademruimte	845	-766	-163	975
Sociaal domein *	-1.231	-2.916	-2.657	-3.277
Klassiek domein	576	550	894	1.752
Resultaat Kadernota 2022 - 2025 - Moeilijke keuzes	-655	-2.366	-1.763	-1.525
Sociaal domein	-5.014	-4.716	-4.457	-4.177
Klassiek domein	576	-671	-327	531
Resultaat Kadernota 2022 - 2025 - Financieel noodweer	-4.438	-5.387	-4.784	-3.646

* Hierbij is in 2022 rekening gehouden met een éénmalige dekking uit de algemene reserves van € 1,9 miljoen. Daarvan is duidelijk dat dit niet op instemming van de provincie kan rekenen.

Regulier meerjarenperspectief is op orde

Zoals u kunt zien is het reguliere meerjarenperspectief op orde en biedt een positief beeld. In 2022 sluitend met een voordelig resultaat van € 576.000,- oplopend naar ruim 1.7 miljoen euro voordelig in 2025, rekening houdend met 1.2 miljoen euro extra structureel vanuit het gemeentefonds vanaf 2023. In hoofdstuk 1 van deze Kadernota treft u de opbouw van het reguliere meerjarenperspectief aan.

Grote oplopende en structurele tekorten in het Sociaal Domein

De tekortontwikkeling van het Sociaal Domein laat een volstrekt ander beeld zien. Op basis van de meest recente informatie is een inschatting gemaakt van de toekomstige ontwikkeling van het tekort. Voor 2022 ramen we op dit moment in het slechtste scenario een tekort van ruim 5 miljoen euro.

Uitwerking van de scenario's

Belangrijk te vermelden is dat bij scenario 2 'Moeilijke keuzes' is uitgegaan van de recent door de arbitragecommissie berekende extra gelden voor de jeugdzorg vanaf 2022 en 1,2 miljoen euro extra per jaar vanaf 2023 op basis van de herijking uit het gemeentefonds. Deze bedragen geven een reële indicatie maar kunnen nog wijzigen. Voor 2025 betekent dit dat voor het scenario 'Moeilijke keuzes' rekening is gehouden met extra inkomsten van circa 2,1 miljoen euro. Gezien het niet de verwachting is dat scenario 1 realiteit zal worden en er bij zowel scenario 1 als scenario 2 in 2022 met een éénmalige dekking uit de algemene reserves van 1,9 miljoen euro rekening wordt gehouden, lijkt de enige realistische mogelijkheid te komen tot een sluitende meerjarenbegroting deze via scenario 2 in 2025 te realiseren. Hiervoor dient in 2025 wel structureel € 1.525.000 te worden bezuinigd.

De keuzenotitie in deze Kadernota biedt voor bovenstaande concrete voorstellen. Dit bedrag kan overigens nog enigszins wijzigen afhankelijk van de daadwerkelijke extra middelen.

Begin september verwachten wij meer zicht te hebben welk scenario zich gaat ontvouwen. De Begroting 2022-2025 zal op basis van dat scenario verder worden vormgegeven. Omdat er nu nog geen duidelijkheid kan worden gegeven met betrekking tot voorgaande willen wij ons samen met u voorbereiden op de drie mogelijke scenario's. Scenario 2 wordt hierbij het meest realistisch geacht. Onderstaand lichten wij de scenario's toe.

Scenario 1 'Ademruimte'

Mocht dit scenario zich voordoen kan aan de raad een sluitende Begroting 2022-2025 worden gepresenteerd. Hierbij is het evenwel mogelijk dat de gemeente onder preventief toezicht van de provincie* komt wanneer de formele besluitvorming door het Rijk niet op tijd is afgerond (zie figuur 1). Formele besluitvorming over extra middelen is namelijk voor de provincie een vereiste om dit als reële extra inkomsten te beschouwen. Het college verwacht niet dat dit scenario realistisch is. Daarom dient voorgesorteerd te worden op de beide andere scenario's.

Scenario 2 'Moeilijke keuzes'

In dit tweede scenario resteert er een tekort waarover besloten dient te worden op welke wijze hiermee om te gaan. In dit scenario komt de keuzenotitie behorend bij de Kadernota 2022 in beeld. Het college stelt hierin diverse mogelijkheden voor om het tekort in te vullen. Per voorstel wordt een positief, neutraal of negatief advies gegeven. De positieve en neutrale voorstellen geven samen de bandbreedte weer waarbinnen het college van mening is dat geen onevenredige schade wordt aangericht, met andere woorden, waarmee niet wordt kapot bezuinigd. Een sluitende begroting voor 2022 wordt niet haalbaar geacht. Wel zijn er mogelijkheden te komen tot een sluitende meerjarenbegroting welke in 2025 een sluitend resultaat laat zien via de positieve en (deels) de neutrale adviezen uit de keuzenotitie. Dit voldoet voor de provincie ook aan de eisen voor repressief toezicht. Hierbij is wel uitgegaan van de volgende twee aannames waar wij op dit moment geen invloed op hebben:

- 1) Er is op 1 september duidelijkheid over een structurele uitkering van het Rijk voor de jeugdzorg en deze bedraagt voor de jaarschijf 2025 minimaal € 900.000,- voor Bodegraven-Reeuwijk;
- 2) Er ligt op 1 september een besluit over de herijking van het gemeentefonds per uiterlijk 2023 en deze valt voor Bodegraven-Reeuwijk minimaal € 1,2 miljoen per jaar voordelig uit.

Wanneer de besluitvorming door het Rijk niet tijdig heeft plaatsgevonden is ook in dit scenario preventief toezicht door de provincie niet te voorkomen. De genoemde bedragen zijn gebaseerd op de laatst bekende informatie. Vanzelfsprekend voldoet een andere verdeling tussen beide bedragen ook, zolang totaal € 2,1 miljoen in 2025 wordt gehaald. Wanneer dit significant lager ligt valt scenario 3 'Financieel noodweer' niet te vermijden en is het van belang dat de raad nu al aangeeft welke lijn zij dan wenst te voeren, zie uitwerking scenario 3. Gezien de recente uitspraak in de arbitragezaak waarin is uitgesproken dat het Rijk meer middelen aan de gemeenten beschikbaar moeten gaan stellen vanaf 2022 en het kabinetsbesluit om voor het jaar 2022 daadwerkelijk € 1,6 miljard ter beschikking te stellen, zijn de signalen dat ook voor de jaren erna substantiële middelen beschikbaar gaan komen positief. Wanneer zich voor de behandeling van de Kadernota 2022 nog relevante ontwikkelingen voordoen zullen wij u hierover informeren.

Scenario 3 'Financieel noodweer'

Mocht dit scenario zich voordoen ligt er de komende jaren een begrotingstekort voor fluctuerend tussen de 3,6 en 5,4 miljoen euro. De vraag is op welke wijze hiermee verstandig om te gaan. Aan een dergelijk tekort kan namelijk alleen invulling worden gegeven via zeer verre gaande maatregelen. Zelfs wanneer alle negatieve voorstellen uit de keuzenotitie ook worden overgenomen zijn nog forse aanvullende bezuinigingen nodig om het tekort te kunnen dichten. Dit achten wij niet in het belang van inwoners en ondernemers omdat hiermee schade wordt aangericht die niet (of alleen tegen een hoge prijs) hersteld kan worden. In het geval dit scenario zich toch mocht voordoen, stellen wij u voor de raad gemaakte keuzes binnen de keuzenotitie op grond van scenario 2 in stand te houden bij het vaststellen van de Begroting 2022-2025. Voor het resterende tekort wat ontstaat wordt geadviseerd een claim ter hoogte van het tekort binnen het Sociaal Domein bij het Rijk neer te leggen. In dit scenario is preventief toezicht* door de provincie onvermijdelijk maar worden wel proactief bezuinigingen doorgevoerd die inwoners en ondernemers niet onevenredig schaden en tegelijkertijd de beste financiële uitgangspunten voor herstel bieden.

** Verderop in deze aanbiedingsbrief wordt dieper ingegaan op de gevolgen van het onder preventief toezicht komen van de provincie Zuid-Holland. Op basis hiervan wordt uw raad in staat gesteld een zorgvuldige afweging te maken of dit in het belang is van de gemeente.*

Uitgangspunten voor de Kadernota 2022 en keuzenotitie

Om goede keuzes te kunnen maken is het wenselijk aan de voorkant uitgangspunten te formuleren. Wij houden hierbij dezelfde uitgangspunten aan als vorig jaar:

1. Het raadsprogramma 'Samen duurzaam gezond' blijft leidend;
2. Om tot een sluitende begroting te komen zijn maatregelen nodig, dit mag niet leiden tot het kapot bezuinigen van beleid;
3. Zoveel mogelijk voorkomen dat maatregelen leiden tot lastenverzwaring voor inwoners;
4. Het Sociaal Domein moet zelf ook een bijdrage leveren aan de financiële oplossing;
5. Het beheersbaar houden van de schuldenpositie in relatie tot de daarmee samenhangende rentekosten.

Op basis van door de raad genomen besluiten t.a.v. de Kadernota 2022 wordt de Begroting 2022-2025 opgesteld en aangeboden ter besluitvorming in de raad van oktober 2021.

Beïnvloedende factoren

Effecten van coronacrisis

Op dit moment heeft de coronacrisis nog geen significante impact op de gemeentelijke financiën. Door de uitgebreide steunmaatregelen vanuit het Rijk worden onze inwoners en ondernemers voor een groot deel ondersteund waar dit nodig is. Waar de gemeente extra kosten voor bijvoorbeeld communicatie en dienstverlening maakt, worden ook kosten bespaard door het onder andere thuiswerken van medewerkers. Wat per saldo de effecten zullen zijn valt niet te voorspellen. Dit hangt onder andere af van de economische ontwikkelingen na de crisis en de steunmaatregelen vanuit het Rijk. Positief is dat een groot deel van de economie onvermoeibaar doordraait en er geen sprake is van een woningbouw- en markt crisis. Sterker nog, door de extreme prijsstijgingen en het beperkte aanbod moeten wij eerder oog hebben voor het realiseren van meer betaalbare woningen voor doelgroepen binnen onze gemeente.

Naast de grote impact van de pandemie op onze inwoners en bedrijven willen wij ook vooruit kijken. Elke crisis biedt immers ook kansen. Zonder corona hadden wij de digitalisering en het digitaal werken en vergaderen binnen de gemeente nooit zo snel kunnen doorontwikkelen. De wijze waarop wij als gemeente ons werk nu kunnen organiseren en sneller kunnen schakelen biedt ons veel mogelijkheden voor de toekomst.

Verwachtingen van de nieuwe verdeelmodel

Rondom de verschillende scenario's is al ingegaan op de invloed van de extra middelen vanuit het Rijk op de Kadernota 2022 en Begroting 2022-2025. Het gaat hierbij om zowel de hoogte van het bedrag als het moment waarop hierover besloten wordt en deze beschikbaar komen. Er spelen op dit moment twee grote herverdelingen tegelijk, namelijk de herverdeling van de algemene uitkering zelf (klassiek domein) en de herverdeling van het Sociaal Domein. Op dit moment is er over beide modellen nog geen duidelijkheid over de van deze nieuwe verdelingen te verwachten effect voor de gemeente na 2022. Voor wat betreft het Sociaal Domein en specifiek de jeugdzorg is op dit moment alleen duidelijkheid over een eenmalige tegemoetkoming van 613 miljoen euro voor gemeenten voor 2021 om de acute problematiek te kunnen oplossen en een tegemoetkoming van circa 1.6 miljard euro voor 2022. Voor 2023 en verder hopen wij later dit jaar meer duidelijkheid te verkrijgen. In scenario 1 'Ademruimte' hebben de herijking van het gemeentefonds en extra gelden voor de jeugdzorg tot gevolg dat in meerjarig perspectief een sluitende begroting kan worden gepresenteerd. In het slechtste geval, scenario 3 'financieel noodweer' komen er in het geheel geen gelden en leidt de herijking van het gemeentefonds zelfs tot een lagere uitkering voor Bodegraven-Reeuwijk. In dat geval is er sprake van een tekort van 4.4 miljoen euro (of hoger) voor 2022; in de jaren erna fluctuerend van 5.4 miljoen in 2023 tot 3.6 miljoen in 2025. Vooralsnog zien wij het midden scenario 2 'Moeilijke keuze' als het meest realistisch waarbij via de bij deze Kadernota 2022 inbegrepen keuzenotitie tot een sluitende begroting in 2025 kan worden gekomen.

Opdrogende inkomsten uit de grondexploitatie

Een andere ontwikkeling die effect heeft op onze financiële positie is de ontwikkeling van onze grondexploitaties. Hier zien we net als vorig jaar een tweeledig beeld. Enerzijds hebben we de afgelopen jaren onze ambities waargemaakt. Anderzijds zien we dat de voorraad beschikbare grond sterk is geslonken en dat de resterende projecten in een langzamer tempo worden uitgevoerd. Daarbij komt dat de opbrengsten uit de grondexploitaties opdrogen. Vanuit een eerste hoofdlijnenonderzoek is het perspectief op winstgevend grote grondexploitaties niet direct voorhanden, zeker op korte termijn niet. In hoofdstuk 4 van deze Kadernota treft u de ontwikkelingen aan van de gebiedsontwikkeling.

Initiatiefvoorstel verbeteren financiële positie gemeente

Op dit moment wordt ook nadrukkelijk gekeken naar de mogelijkheden die het initiatiefvoorstel van de VVD momenteel biedt om de financiële positie van de gemeente te verbeteren. Omdat het effect van de voorstellen nog niet bekend is en hierover eerst besluitvorming dient plaats te vinden voordat de provincie de voorstellen op financiële haalbaarheid kan beoordelen wordt er in deze Kadernota nog geen rekening mee gehouden. Voor de Kadernota 2023 bieden de voorstellen mogelijk wel handvatten.

Preventief toezicht

Zoals u heeft gelezen in de aanbiedingsbrief en in figuur 1 op pagina 10 waarin de verschillende scenario's schematisch zijn weergegeven is er een reële kans dat onze gemeente volgend jaar onder preventief toezicht van de Provincie Zuid-Holland komt te staan. Aannemelijk is dat dit niet het gevolg is van het niet hebben van een sluitende meerjarenbegroting, maar door niet tijdige besluitvorming door het Rijk waardoor de provincie de extra middelen voor de komende jaren als (vooralsnog) 'niet reëel' zal bestempelen. Om deze reden achten wij het zinvol dieper op deze materie in te gaan zodat aan de voorkant de gevolgen hiervan inzichtelijk zijn.

Allereerst willen wij benadrukken dat preventief toezicht geenszins betekent dat wij een Artikel 12 gemeente zijn of zullen worden. Een gemeente 'wordt' niet Artikel 12, maar vraagt die status zelf aan bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Daarvoor geldt een hoge toegangsprijs want er zijn de nodige voorwaarden aan verbonden alvorens zo'n aanvraag wordt gehonoreerd. Zo moeten de kostendekkende heffingen allemaal op 100% zijn gebracht. Daarnaast moet de opbrengst OZB een bepaald (hoog) niveau hebben bereikt en moet de gemeente al een aantal stevige ingrepen in het bestaande voorzieningenniveau hebben gedaan. Als college realiseren wij ons dat onze financiële positie zorgelijk te noemen is, maar tegelijkertijd nog niet van dien aard is dat de toegang tot Artikel 12 al in het verschiet zou liggen.

Wat is dat het onderscheid tussen preventief en repressief toezicht? Het antwoord op deze vraag ligt in de Gemeentewet verankerd en kan als volgt worden gegeven. De Gemeentewet bepaald dat iedere gemeente voor 15 november de gemeentebegroting voor het volgende jaar bij Gedeputeerde Staten moet hebben ingediend. Het overschrijden van deze termijn alleen al kan voldoende zijn om onder preventief toezicht te worden geplaatst. Vervolgens gaat GS de ingediende begroting beoordelen. Zij hebben daarvoor een vragenformulier ontwikkeld met allerlei vragen over de opgenomen bedragen en onderbouwing en realiteit daarvan. Als al die antwoorden de goedkeuring van de provincie kunnen wegdragen dan is de allereerste vraag of de begroting van het eerstvolgende jaar (in dit geval 2022) sluitend is. Als dat het geval is, volgt repressief toezicht. Als dat niet het geval is, dan wordt vervolgens gekeken of de meerjarenbegroting op termijn (in dit geval 2025) sluitend is. Als dit het geval is, volgt alsnog repressief toezicht. Is ook dat niet het geval dan wordt een gemeente onder preventief toezicht geplaatst.

In dat laatste geval wordt de begroting van het voorgaande jaar (in dit geval dus 2021) als uitgangspunt genomen en kan de gemeente elke maand voor 1/12 van de in die begroting opgenomen bedragen uitgaven doen. Elke maand vind daarover (ambtelijk) overleg tussen provincie en gemeente plaats en wordt beoordeeld of bepaalde uitgaven al dan niet mogen worden gedaan. Daarnaast geldt dat alle raadsbesluiten met financiële impact die in de loop van het jaar (2022) worden genomen, aan goedkeuring van de provincie onderworpen zijn en niet eerder tot uitvoering mogen worden gebracht dan nadat die goedkeuring is verkregen.

Daarmee is preventief toezicht nog lang geen artikel 12, maar gelijktijdig is wel duidelijk dat deze procedures veel tijd en energie gaan vergen en de slagkracht van de organisatie aanmerkelijk wordt beperkt. Om die reden is ons college er alles aan gelegen ook voor komend jaar weer het keurmerk 'repressief' te ontvangen.

Leeswijzer

De Kadernota 2022 kent zeven hoofdstukken. De opbouw is als volgt:

Het reguliere meerjarenperspectief

In hoofdstuk 1 treft het reguliere meerjarenperspectief aan. Dit overzicht laat de ontwikkelingen zien binnen de reguliere begrotingsprogramma's.

De Leningenportefeuille en de algemene reserve

In respectievelijk hoofdstuk 2 en 3 gaan we nader in op deze elementen van onze financiële positie.

Grondexploitaties en gebiedsontwikkeling

In hoofdstuk 4 gaan we in op de drie sporen rondom grondexploitaties en gebiedsontwikkeling. De opgave om de toekomst van onze gemeente vorm te geven komt hier terug.

Keuzenotitie

In hoofdstuk 5 van deze Kadernota is de keuzenotitie opgenomen. Deze is qua opzet vergelijkbaar met de keuzenotitie welke u in het najaar van 2020 is aangeboden.

Programmabegroting en ontwikkeling leningenportefeuille en algemene reserve na verwerking keuzenotitie

In hoofdstuk 6 wordt ingegaan op de effecten van besluitvorming op grond van de keuzenotitie op het resultaat van de begroting en voor de ontwikkeling van de leningenportefeuille en de algemene reserve.

Uitgangspunten Begroting 2022-2025

In hoofdstuk 7 tot slot worden de in de Kadernota 2022 benoemde uitgangspunten benoemd die later dit jaar zullen worden gebruikt bij het opstellen van de begroting.

1. Meerjarenperspectief

Inleiding

De voorliggende Kadernota is opgebouwd langs dezelfde lijnen als voorgaande jaren. Zo wordt ook dit jaar onderscheid gemaakt tussen de reguliere exploitatie (het klassieke domein) en het Sociaal Domein. De gedachte hierachter is dat het tekort dat zich momenteel voordoet, veroorzaakt wordt door de tekorten in het Sociaal Domein en dat de reguliere exploitatie op orde is.

Daarnaast worden de financiën langs drie lijnen gepresenteerd, te weten:

- Het resultaat;
- De ontwikkeling van de leningenportefeuille;
- De hoogte van de algemene reserve.

Het meerjarenperspectief (klassiek domein en sociaal domein)

Met ingang van de Kadernota 2020 is er voor gekozen om het Sociaal Domein los te koppelen van de rest van de begroting. We noemen die 'rest' in deze Kadernota het klassieke domein. Het betrof immers het domein van de gemeente voordat het Sociaal Domein werd ingevoerd.

De verwachte ontwikkeling van dat Klassieke domein ziet er voor 2022 als volgt uit:

Kadernota 2022 - 2025 - Klassiek domein	Jaar			
	2022	2023	2024	2025
	bedragen x € 1.000			
Begroting 2021-2024 (incl effect keuzenotitie)	1.113	410	1.036	837
Ontwikkeling algemene uitkering				
meicirculaire	381	-231	-392	759
inschatting herverdeling gemeentefonds	-	1.221	1.221	1.221
Loonontwikkeling				
CAO-ontwikkeling; nog onbekend: uitgegaan van 2%	-300	-300	-300	-300
Anciënniteiten	-75	-75	-75	-75
Saldo na autonome ontwikkeling	1.119	1.025	1.490	2.442
Momenteel bekende ontwikkelingen				
ICT - cloud-gang en software	23	104	143	-251
Dekking uit reserve ICT-middelen	-23	-104	-143	251
ICT - cybersecurity	-60	-60	-60	-60
OR - herziening onderhoudsplan leefomgeving	-188	-133	-265	-339
Omgevingswet - invoering en structureel effect	-175	-350	-350	-350
Omgevingswet - milieutaken legesplichtig maken	50	100	100	100
Omgevingswet - verhoging leges omgevingswet	125	250	250	250
IHP onderwijs - De Brug en Da Costa	-	48	-76	-76
OR - afvalbrengstation	-	-	-	-
R&T - streekmuseum	-	pm	pm	pm
Afgifte rijbewijzen en reisdocumenten	-	-35	100	80
Bodegravenboog	-	-	-	pm
Actieprogramma Openbare Orde en Veiligheid	pm	pm	pm	pm
Verbonden partijen	-295	-295	-295	-295
Resultaat Kadernota 2022 - 2025 - Klassiek domein	576	550	894	1.752

De verschillende elementen uit bovenstaande tabel worden hierna toegelicht.

Begroting 2022 – 2025

Gewoontegetroouw start het opstellen van de Kadernota voor het volgende jaar met het overnemen van de begrotingsresultaten van de laatst vastgestelde begroting. Ook dit jaar is dit weer het geval. Hierbij is rekening gehouden met de door de raad gemaakte keuzes in de Keuzenotitie 2021.

Meicirculaire

Gebruikelijk is om in de Kadernota ook de effecten van de meicirculaire mee te nemen. Kort voor het gereed komen van deze Kadernota kwam de circulaire beschikbaar en is het mooi dat we de resultaten daarvan nog tijdig konden verwerken. Voor de jaren 2022 en 2025 wordt een positief effect verwacht en voor de tussenliggende jaren 2023 en 2024 een negatief effect.

Inschatting herverdeling gemeentefonds

Al enige jaren is er sprake van een herverdeling van de maatstaven van het gemeentefonds. Dat leidt tot een herverdeling van de algemene uitkering tussen de verschillende gemeenten. Enige maanden geleden zijn de eerste berekeningen verschenen. Die geven voor de gemeente Bodegraven-Reeuwijk een positief effect te zien van ruim 1.2 miljoen euro. De herverdeling is beoogd in 2023 in te gaan. Gelijktijdig is het goed ons hierbij te realiseren dat er door verschillende (nadeel)gemeenten protesten tegen deze voorgenomen verdeling zijn geuit. Het is dus nog niet zeker of de thans bekende verdeling ook daadwerkelijk de eindstreep gaat halen.

CAO-ontwikkeling loonkosten

Op dit moment is er nog geen duidelijkheid over de uitkomsten van nieuwe CAO-onderhandelingen. Voor dit moment wordt inschattenderwijs en bij gebrek aan meer informatie uitgegaan van een ontwikkeling met 2%.

Anciënniteiten

Een gedeelte van het ambtelijk apparaat heeft inmiddels het maximum van hun salarisschaal bereikt, maar voor een ander deel geldt dat zij nog groei in hun salarisontwikkeling hebben. Op basis van het aantal FTE lijkt een bedrag van € 75.000,- reëel.

ICT – cloudgang en software / Dekking uit reserve ICT-middelen

Door wijziging van de regelgeving van het BBV is het niet meer mogelijk om bepaalde software (en dan met name de software die 'in de cloud' zit) te activeren en af te schrijven. Deze lasten dienen direct in het begrotingsjaar te worden verwerkt. Het nadeel daarvan is dat er fluctuaties in de jaarlijkse budgetten gaan verschijnen. Om dit te voorkomen is met ingang van de jaarrekening 2020 een reserve ICT-middelen ingesteld. Deze reserve is in 2020 gevoed met een overschot uit 2020 en is voor de komende jaren toereikend om de genoemde fluctuaties op te vangen.

ICT – cybersecurity

Criminaliteit rukt in de ICT steeds verder op. Hackers zijn en blijven creatief in het zoeken (en soms vinden) van mogelijkheden om organisaties te hacken. Gemeentelijke organisaties zijn daarbij vanwege de veelal privacygevoelige informatie meer en meer het doelwit. Om deze ontwikkeling het hoofd te kunnen bieden is cybersecurity een taak die meer en meer aandacht gaat vragen en geld gaat kosten.

Herziening onderhoudsplan leefomgeving

In mei 2021 is door de raad de herziening van het Onderhoudsplan Leefomgeving vastgesteld. De financiële gevolgen daarvan zijn in deze Kadernota verwerkt. In de keuzenotitie wordt van enkele onderdelen uit het onderhoudsplan aan de raad in overweging gegeven deze te temporiseren of niet meer uit te voeren.

Invoering Omgevingswet

Al jaren is sprake van de invoering van de Omgevingswet. Het heeft er nu toch alle schijn van dat dit op 1 juli 2022 daadwerkelijk het geval zal zijn. Op basis van door de ODMH gemaakte doorrekeningen wordt verwacht dat dit voor onze gemeente een nadelig effect heeft van zo'n € 175.000,- in 2022 en € 350.000,- vanaf 2023; voornamelijk veroorzaakt door het feit dat bepaalde vergunningen voortaan niet meer leges plichtig zijn. Daartegenover staat dat er de mogelijkheid ontstaat om voor bepaalde milieumaatregelen wel leges te gaan heffen. Hoewel de voorwaarden en mogelijkheden nog niet 100% helder zijn, wordt op dit moment uitgegaan van een (nieuwe) opbrengst van ongeveer € 100.000,- (€ 50.000,- in 2022). Tenslotte wordt voorgesteld het negatieve effect van de invoering van de Omgevingswet te compenseren door een verhoging van de leges op de overblijvende leges plichtige vergunningen. Punt van aandacht is hierbij vervolgens nog wel of dit binnen de bestaande grenzen van 100% kostendekkendheid te realiseren is. Daarnaast zal het komende jaar duidelijk worden of er structureel extra middelen noodzakelijk zijn.

IHP onderwijs (De Brug en Da Costa)

Recentelijke heeft er een actualisatie van de normbedragen voor onderwijshuisvesting plaatsgevonden. De voorgenomen investeringen in huisvesting van De Brug (inclusief realisatie IKC) en de Da Costa school vallen hierdoor hoger uit. Dit heeft een negatief effect op de daarmee gepaarde gaande kapitaallasten. Omdat de inschatting is dat de start van de afschrijving van deze investeringen een jaar later plaats zal hebben wordt voor 2023 een voordelig effect geraamd.

Afvalbrengstation

Aan de raad wordt een opiniërend voorstel voorgelegd hoe om te gaan met eventuele vernieuwing van het gemeentelijk afvalbrengstation. In de voorliggende Kadernota zijn voor de realisatie hiervan op voorhand nog geen middelen opgenomen.

Streekmuseum

In de Begroting 2021-2024 is voor de realisatie van nieuwbouw van het streekmuseum een voorbereidingskrediet van € 80.000,- opgenomen. In deze Kadernota wordt rekening gehouden met een investeringskrediet, vooralsnog met een PM post.

Afgifte rijbewijzen en reisdocumenten

Van het verloop van de afgifte van rijbewijzen en reisdocumenten is een nieuwe inschatting gemaakt. Op basis daarvan moeten de bestaande ramingen worden bijgesteld. Voor 2023 heeft dit een nadelig en voor 2024 en 2025 een voordelig effect.

Bodegravenboog

De realisatie van de Bodegravenboog lijkt voorzichtig steeds dichterbij te komen. Het uitgangspunt is dat door het Rijk en de Provincie Zuid-Holland wordt geïnvesteerd. Gelijktijdig is het daarbij reëel om aan te nemen dat ook aan gemeente een bijdrage wordt gevraagd. Hoe hoog die bijdrage zal zijn is op dit moment nog niet in te schatten. Wel is het goed de Bodegravenboog alvast in de Kadernota 2022 een plaats te geven, vooralsnog met een PM post. Hierbij is het relevant te vermelden dat in de reserve Investeren in Vernieuwen/realisatie Bodegravenboog wel al een bedrag van € 280.000,- is opgenomen.

Actieprogramma Openbare Orde & Veiligheid

Na de zomer zal de gemeenteraad verder spreken over veiligheid en het nieuwe actieprogramma. Afhankelijk van de aanpak en het ambitieniveau dat de gemeenteraad bij de vraagstukken vaststelt, zal in de begroting ook een aanvullend en bijpassend investeringsvolume moeten worden opgenomen. In de voorliggende Kadernota zijn voor de realisatie hiervan op voorhand nog geen middelen opgenomen.

Verbonden partijen

Door de verschillende verbonden partijen zijn recentelijk de conceptbegrotingen voor zienswijzen ingediend. Op basis van de conceptbegrotingen is het mogelijk een goede inschatting te maken van de verwachte ontwikkeling van de aan die verbonden partijen te betalen bijdrage. Voor 2022 wordt een verhoging van bijna € 300.000,- voorzien.

Sociaal Domein

In het Sociaal Domein onderkennen wij een drietal scenario's. Deze scenario's worden ingegeven door de wijze waarop verwacht wordt dat de gemeente door het Rijk gecompenseerd zal worden in de huidige tekorten in dit domein. Deze drie scenario's worden hierna in drie tabellen gepresenteerd. Los van de verschillen tussen de drie scenario's geldt dat in elk geval een nieuwe inschatting is gemaakt van de verwachte kostenontwikkeling in het Sociaal Domein. In alle drie de scenario's is die ontwikkeling gelijk. Daarbij is in 2022 nog sprake van een extra tekort van circa 1.9 miljoen euro. In 2023 daalt dit naar circa € 600.000,- om vanaf 2024 om te slaan in een voordeel van € 700.000,- in 2024 en bijna 1 miljoen euro in 2025.

Kadernota 2022 - 2025 - Sociaal domein Scenario - ademruimte	Jaar			
	2022	2023	2024	2025
Begroting 2021-2024 (incl effect keuzenotitie)	-3.131	-4.131	-5.131	-5.131
Ontwikkeling algemene uitkering				
decembercirculaire				
meicirculaire				
inschatting herverdeling gemeentefonds (AEF-gelden)	3.400	3.400	3.400	3.400
Saldo na autonome ontwikkeling	269	-731	-1.731	-1.731
Momenteel bekende ontwikkelingen				
Prognose ontwikkeling Sociaal Domein (routekaart)	-1.883	-585	674	954
Incidentele onttrekking aan algemene reserve	1.883			
Verbonden partijen				
Ferm Werk - bijstellen begroting	-	-	-	-
Resultaat Kadernota 2022 - 2025 - Sociaal domein	269	-1.316	-1.057	-777

Het scenario 'Ademruimte' biedt een positief perspectief. Daarbij is uitgegaan van een ruimere compensatie van de tekorten in het Sociaal Domein door het Rijk; en wel tot een bedrag van 3.4 miljoen euro per jaar. In dit scenario is er voor gekozen het te verwachten extra tekort in het Sociaal Domein in 2022 éénmalig te dekken door een beschikking over de algemene reserve. Gezien de meest recente ontwikkelingen waarbij het Rijk voor 2022 circa 1.6 miljard euro voor 2022 aan gemeenten beschikbaar heeft gesteld voor de jeugdzorg en het advies van de arbitragecommissie waarin dit bedrag de komende jaren zal afgelopen lijkt dit scenario steeds minder realistisch te worden.

bedragen x € 1.000

Kadernota 2022 - 2025 - Sociaal domein Scenario - moeilijke keuzes	Jaar			
	2022	2023	2024	2025
Begroting 2021-2024 (incl effect keuzenotitie)	-3.131	-4.131	-5.131	-5.131
Ontwikkeling algemene uitkering				
decembercirculaire				
meicirculaire				
inschatting herverdeling gemeentefonds (AEF-gelden/arbitrage)	1.900	1.800	1.800	900
Saldo na autonome ontwikkeling	-1.231	-2.331	-3.331	-4.231
Momenteel bekende ontwikkelingen				
Prognose ontwikkeling Sociaal Domein (routekaart)	-1.883	-585	674	954
Incidentele onttrekking aan algemene reserve	1.883			
Verbonden partijen				
Ferm Werk - bijstellen begroting	-	-	-	-
Resultaat Kadernota 2022 - 2025 - Sociaal domein	-1.231	-2.916	-2.657	-3.277

In het scenario 'Moeilijke keuzes' wordt uitgegaan van extra structurele Rijksmiddelen voor de tekorten in het Sociaal Domein. Hierbij is uitgegaan van de bedragen welke door de arbitragecommissie zijn vastgesteld. Voor 2022 is globaal rekening gehouden met de 1.6 miljard euro welke het kabinet zeer recent heeft toegezegd. Omdat met de extra Rijksmiddelen er weer zicht komt op een sluitende begroting in 2022 is er in dit scenario voor gekozen het te verwachten extra tekort in het Sociaal Domein in 2022 éénmalig te dekken door een beschikking over de algemene reserve.

bedragen x € 1.000

Kadernota 2022 - 2025 - Sociaal domein Scenario - financieel noodweer	Jaar			
	2022	2023	2024	2025
Begroting 2021-2024 (incl effect keuzenotitie)	-3.131	-4.131	-5.131	-5.131
Ontwikkeling algemene uitkering				
decembercirculaire				
meicirculaire				
inschatting herverdeling gemeentefonds (AEF-gelden)	-	-	-	-
Saldo na autonome ontwikkeling	-3.131	-4.131	-5.131	-5.131
Momenteel bekende ontwikkelingen				
Prognose ontwikkeling Sociaal Domein (routekaart)	-1.883	-585	674	954
Incidentele onttrekking aan algemene reserve				
Verbonden partijen				
Ferm Werk - bijstellen begroting	-	-	-	-
Resultaat Kadernota 2022 - 2025 - Sociaal domein	-5.014	-4.716	-4.457	-4.177

In dit 'Financieel noodweer' scenario wordt geen rekening gehouden met extra Rijksmiddelen. Door een op termijn positieve ontwikkeling van de routekaart Sociaal Domein neemt het tekort op termijn iets af, maar blijft nog (ruim) boven de 4 miljoen euro structureel. De recente besluitvorming vanuit het Rijk over het jaar 2022 is hier nog niet in verwerkt. Gezien het plaatje voor de jaren erna onveranderd blijft is dit scenario nog steeds van belang op te nemen. Bij het opstellen van de begroting worden de meest recente gegevens wel verwerkt.

Participatiewet

De uitvoering van de Participatiewet is bij de gemeenschappelijke regeling Ferm Werk ondergebracht. Medio 2020 is de Begroting 2021 van Ferm Werk aan de deelnemende gemeenten aangeboden. Daarin werd aangegeven dat wij € 650.000,- meer zouden moeten bijdragen. Dit bedrag en een nog resterende taakstelling van € 100.000 op Ferm Werk hebben wij in gemeentelijke Begroting 2021-2024 opgenomen als taakstelling. In totaal derhalve € 750.000,-. Eind 2020 is in het bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling de begroting vastgesteld met een eerste invulling van de taakstelling van (voor wat de betreft de bijdrage van Bodegraven-Reeuwijk) in totaal € 470.000,- euro. Deze opgave ligt er nog steeds voor Ferm Werk en in 2021 zijn wij nog altijd in gesprek om de resterende taakstelling van € 280.000,- in te vullen.

Inmiddels hebben de vier aandeelhoudende gemeenten besloten om een traject in te gaan met Ferm Werk om de dienstverlening die Ferm Werk voor de gemeenten uitvoert anders op te bouwen. Doel is om te komen tot een werkwijze waarbij allen het wettelijk minimum van de Participatiewet afnemen bij Ferm Werk. Daar bovenop komt een soort van 'cafetariamodel' waarin elke gemeente afzonderlijk kan besluiten of er boven het wettelijk minimum dienstverlening wordt afgenomen en welke aanvullende diensten nog meer van Ferm Werk worden afgenomen. Zo voorkomen we verplichte winkelnering, vergroten we transparantie van werkzaamheden en kostenopbouw en een efficiënte bedrijfsvoering. Bovendien ontstaan er zo meer mogelijkheden om tussen de gemeenten onderling te variëren in welke zaken wel en niet belegd worden bij Ferm Werk al naar gelang de lokale besturen dat wensen. Inzet blijft wel gezamenlijke efficiencyvoordelen te behouden.

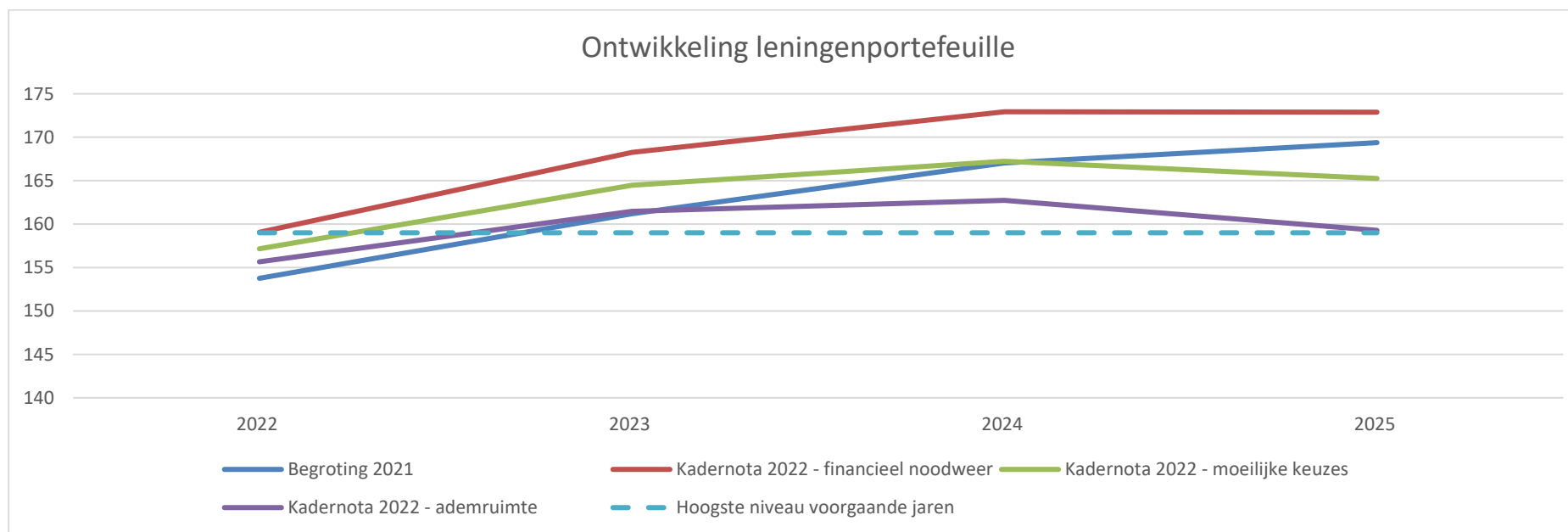
De taakstellingen die er nu liggen zijn al uitdagend voor Ferm Werk en het traject dat nu loopt moet € 750.000,- structureel gaan realiseren. Daar bovenop een nieuwe taakstelling opleggen is pas opportuun wanneer het onderzoek nieuwe inzichten oplevert die ruimte bieden. Tot dat moment adviseren wij geen nieuwe taakstelling op te nemen.

2. Leningenportefeuille

In deze Kadernota is een nieuwe doorrekening gemaakt van het te verwachten verloop van de leningenportefeuille. In onderstaande tabel en grafiek is van elk van de drie scenario's in beeld gebracht wat het te verwachten verloop van de leningenportefeuille zal zijn. In het scenario 'Financieel noodweer' loopt de schuld op tot boven de 170 miljoen euro en gaat dan stabiliseren. In de beide andere scenario's wordt uitgegaan van extra Rijksmiddelen in het Sociaal Domein waardoor de druk op de financieringsbehoefte afneemt en vanaf 2025 weer een dalende trend laat zien.

bedragen x € 1 miljoen

Ontwikkeling leningenportefeuille	Stand per 31 december van het jaar			
	2022	2023	2024	2025
Begroting 2021	154	161	167	169
Kadernota 2022 - ademruimte	156	161	163	159
Kadernota 2022 - moeilijke keuzes	157	164	167	165
Kadernota 2022 - financieel noodweer	159	168	173	173
Hoogste niveau voorgaande jaren	159	159	159	159

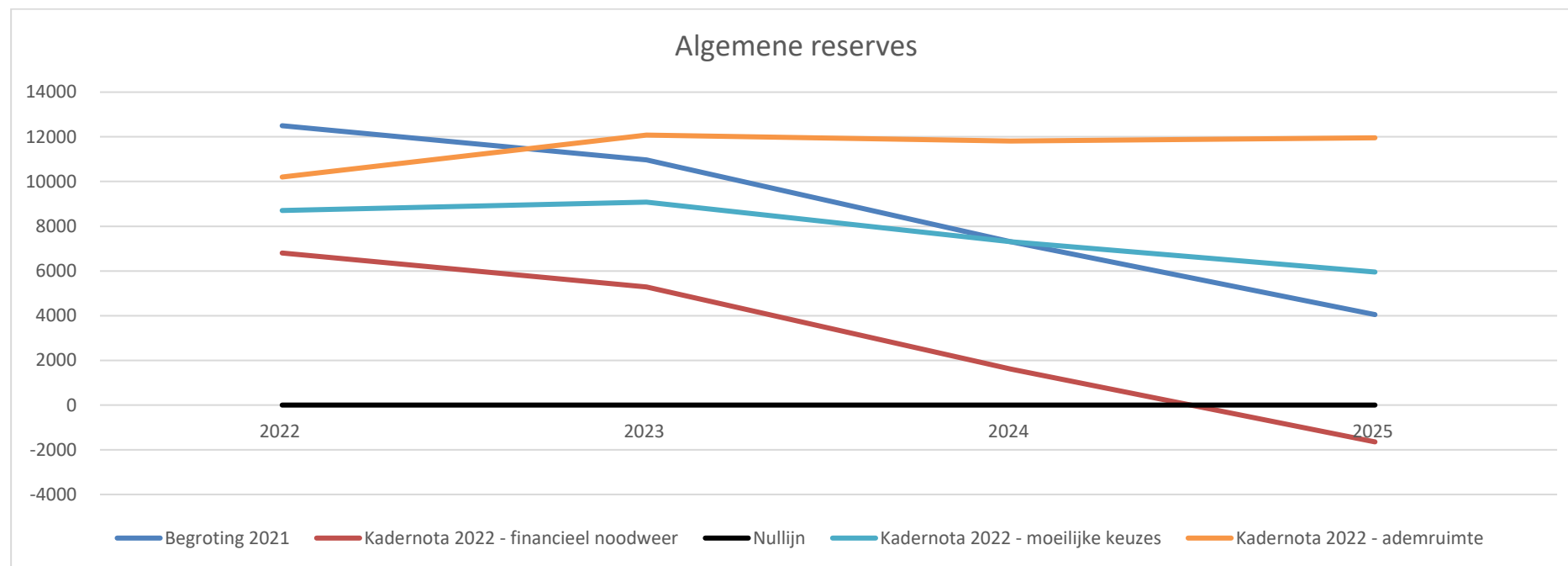

3. Algemene reserve

Ook van de ontwikkeling van de algemene reserves is een nieuwe doorrekening gemaakt. Ook hier is van de drie scenario het verwachte verloop in beeld gebracht. In het scenario zwaar weer zal de algemene reserve in 2025 in de rode cijfers terecht komen. In het scenario 'Ademruimte' gaat de algemene reserve zich stabiliseren rond de 12 miljoen euro. Dat is ook logisch want dat is het scenario waarin er van wordt uitgegaan dat onze tekorten op het sociaal domein volledig door Rijksmiddelen worden gedekt.

bedragen x € 1.000

Algemene reserves	Stand per 31 december van het jaar			
	2022	2023	2024	2025
Begroting 2021	12.498	10.975	7.303	4.047
Kadernota 2022 - ademruimte	10.203	12.080	11.808	11.952
Kadernota 2022 - moeilijke keuzes	8.703	9.080	7.308	5.952
Kadernota 2022 - financieel noodweer	6.803	5.280	1.608	-1.648

4. Gebiedsontwikkeling en grondexploitaties

De gebiedsontwikkeling in onze gemeente kent een drietal sporen:

1. De lopende gemeentelijke grondexploitatieprojecten & particuliere bouwprojecten;
2. De strategische grondvoorraad welke hetzij op het punt staat in ontwikkeling te worden genomen of nog niet in voorbereiding is genomen;
3. De toekomstige ontwikkelingen. Het inmiddels vergevorderde traject van de dorpsvisies en toekomstvisie inclusief vastgestelde woonvisie, de regionale agenda wonen, de regionale bedrijventerreinstrategie, lokale bedrijfsbehoefte, regionale energiestrategie en klimaatadaptatiestrategie welke allen zowel lokaal als regionaal hun behoefte- en ruimtevragen kennen.

De drie sporen hebben een samenhang met het gemeentelijke grondbeleid. Het grondbeleid heeft als doel om ruimtelijke ontwikkelingen (zoals woningbouw en bedrijventerreinen) actief of 'passief' (faciliterend) tot stand te brengen. In geval van actief grondbeleid wil de gemeente actief sturen op het realiseren van haar volkshuisvestelijke, ruimtelijke en economische doelen. Het voeren van actief grondbeleid kent wel veel meer risico's dan faciliterend grondbeleid. Eventuele winsten vanuit de resultaten van actief grondbeleid kunnen via de reserve weer ingezet worden voor verwervingen of bijdragen aan andere relevante openbare, ruimtelijke of maatschappelijke voorzieningen.

Een jaar geleden, vlak na het begin van de corona crisis, dachten wij dat de crisis gevolgen zou kunnen hebben voor de grondexploitaties. Behoudens dat de bouw(materialen)markt overspannen is geraakt en de bouwkosten sterk gestegen zijn, is er vooralsnog geen negatieve impact van de corona crisis aan de orde voor wat betreft de grondexploitaties. De druk op de woningmarkt is hoger dan ooit en woningzoekenden lopen vast in hun zoektocht naar een woning. Ondanks dat dit geen negatieve impact heeft op de grondexploitaties wordt deze situatie ook niet als wenselijk gezien omdat de gezonde balans zoek is.

In dit hoofdstuk volgt een korte toelichting op de drie sporen.

Spoor 1. Lopende projecten: grondexploitaties & particuliere ontwikkelingen

In het in juni 2021 vast te stellen rapport 'Meerjarenperspectief Grondbedrijf 2021' (MPG 2021) zijn de actuele financiële resultaten en voortgang van de lopende gemeentelijke grondexploitaties opgenomen. Inmiddels is ook De Wijde Wiericke fasen 3/4, welke in de strategische grondvoorraad zat, aan de grondexploitaties toegevoegd. Enkele boodschappen uit het MPG 2021 zijn:

- Het aantal actieve grondexploitaties neemt na 2021 sterk af waarmee in belangrijke mate de dekkingsbron voor plankosten aan gebiedsontwikkeling vervalt of zeer zwaar drukt op de resterende grondexploitaties;
- De verlenging van de looptijd van enkele grondexploitaties door vertragingen met diverse oorzaken, en daarmee een verhoging van de planontwikkelingskosten (en doorlopen van de rentelasten) drukken zwaar op de resultaten van de grondexploitaties en daarmee op de reserve ontwikkeling.

Sturingsmiddelen hiervoor zijn:

- Een kwalitatieve aansturing van de projecten met de juiste tussentijdse bestuurlijke go/no go momenten, ook in geval van noodzakelijke (scope)-wijzigingen, en in een evenwichtige omvang en juiste mix van vast personeel/ingehuurd personeel;
- Prioriteitstelling gericht op hanteerbare werkportefeuilles, passend bij de schaal van onze gemeente en organisatie, en gericht op een fasering waarmee veel maatschappelijke doelen en woningbouw wordt gerealiseerd. Aan prioriteitstelling wordt momenteel gewerkt.

Naast de lopende projecten/grondexploitaties in het MPG, zijn belangwekkende ontwikkelingen, waar stappen gezet zijn en volop aan gewerkt wordt, de transformatie/herstructureringsgebieden Dronenhoek (particulier), Vromade/Broekvelden (deels particulier/deels gemeentelijk) en Zoutman (particulier). Voor particuliere ontwikkelingen worden voortaan vooraf intentieovereenkomsten gesloten waarin het kostenverhaal van ambtelijke kosten wordt afgesproken. Bij anterieure overeenkomsten is de insteek vooraf zo scherp mogelijk de gemeentelijke kosten te ramen en te verhalen.

Spoor 2. Strategische grondvoorraad

Per 1-1-2021 heeft de gemeente nog een aantal strategische voorraadposities, welke verspreid liggen over de dorpskernen. Voor Weideveld II zijn verkenningen ook met de andere grondbezitters gestart om tot een visie en ontwikkelingsstrategie te komen.

Ook voor de Kromme Kamp worden de verkenningen voor ontwikkeling opgestart. Voor deze ontwikkeling is echter de goedkeuring van de provincie en afstemming met de regio vereist. De gesprekken met de provincie en afstemming met de regio zullen in de komende periode worden opgestart. Inzet van deze strategische grondvoorraad kan op termijn een positieve bijdrage leveren aan het verlagen van de leningenportefeuille.

Het moment dat de plannen vorm kunnen krijgen hangt voor het merendeel ook samen met de uitkomsten in de dorpsvisies, de toekomstvisie (omgevingsvisie 1.0) en de woonvisie. Bovendien hebben een aantal van de te ontwikkelen grondposities goedkeuring van de regio en provincie nodig (zie ook bij spoor 3). Zo zijn Groendijck Oost (zuid) en Reesvelt III buiten bestaand stedelijk- en dorpsgebied (BSD) gelegen, zodat er bij de provincie beweging moet worden bewerkstelligd alvorens deze locaties planologisch te kunnen regelen en te ontwikkelen.

Spoor 3. Toekomstige ontwikkelingen: toekomstvisie & ontwikkelstrategie

De toekomstvisie wordt onze omgevingsvisie 1.0 en krijgt een globaal en flexibel, maar ook lokaal herkenbaar karakter. Het vormt onze kapstok waarlangs wij maar ook particulieren "afwegingen" kunnen maken. Een visie die ruimte biedt. Insteek is dat het ook een visie is die blijft inspireren, die levend blijft, en ook tussentijds geactualiseerd wordt. Een visie welke zowel door inwoners, stakeholders, ketenpartners en de gemeente, als koers en richting wordt ervaren en gedragen, om gezamenlijk in uitvoering te nemen. Zoals met behulp van de dorpsvisies, daar waar deze overeenkomen met de gemeentebrede toekomstvisie.

Het inmiddels vergevorderde traject voor de dorpsvisies en de toekomstvisie (omgevingsvisie 1.0) zal uiteindelijk ook gaan resulteren in een visie op de toekomstige gebiedsontwikkelingen, gezien de actuele ruimtevraagstukken en ambities.

De in het najaar 2020 vastgestelde woonvisie geeft hierop een voorschot. Daarin is gesteld dat de toekomstige woonvraag voor de eigen behoefte (beperkt) te faciliteren is bij de kleinere dorpen, in geringe mate in Reeuwijk-Brug gezien de ligging tussen Gouda, A12 en het plassegebied, en bovenal in/bij het dorp Bodegraven vorm kan krijgen. Ook is er behoefte bij lokale bedrijven aan verplaatsing/uitbreiding, waarvoor plaats denkbaar is op Zoutman-West in Reeuwijk-Brug en bij Bodegraven. In de tussenstand van de toekomstvisie (mei 2021) wordt, mede gebaseerd op de inzichten uit de samenleving/participatieresultaten en de dubbele identiteit van onze gemeente/gemeenschap (knooppunt gelegen in het Groene Hart), op deze inzichten voortgeborduurd, in de vorm van het duurzaam dynamische scenario "knooppunt in het Groene Hart" (het middelste scenario).

Vanzelfsprekend is er nog besluitvorming door de raad nodig over de gemeentebrede toekomstvisie. Ook is het nodig om een ontwikkelstrategie te koppelen aan de toekomstvisie:

- Aan eventuele nieuwe bouwlocaties bij Bodegraven zitten vele onzekerheden vast: Op regionaal en provinciaal niveau zijn nog afstemming, overeenstemming en goedkeuring benodigd. We zullen ons in dat verband regionaal blijven positioneren en samenwerking waar nodig verstevigen;
- Om tijdig voor te sorteren op toekomstige ontwikkellocaties, is recent inmiddels de reserve investeringsfonds, bedoeld voor strategische grondaankopen, ingericht;
- Voor ontwikkelingen is tevens goed denkbaar de juiste (regionale) (Publiek-private-)samenwerkingen aan te gaan;
- Ook vragen de komende strategische trajecten, na vaststelling van de gemeente brede toekomstvisie, om organisatorische inzet: Er zal stap voor stap diepgaandere visievorming, bijbehorend onderzoek en strategisch overleg met diverse partijen over de ontwikkelstrategie nodig zijn. In de eerder genoemde prioriteitstelling, houden wij dan ook rekening met voorbereidende werkzaamheden richting de toekomst.

5. Keuzenotitie

Samenvatting

Onderstaand worden de door het college geadviseerde keuzes uit de keuzenotitie in één tabel weergegeven. Per jaarschijf wordt op deze wijze in één oogopslag duidelijk voor welk bedrag positief, neutraal en negatief geadviseerde voorstellen worden gedaan. Ook de uitsplitsing per programma wordt inzichtelijk. Voor wat betreft de positief geadviseerde voorstellen wordt daarnaast het resultaat weergegeven wat leidt tot een saldo per jaar. Hieruit komt naar voren dat voor de jaarschijven 2022 en 2025 een sluitende begroting wordt gerealiseerd. In 2022 wordt hiervoor wel éénmalig een bedrag van 1,9 miljoen euro uit de algemene reserve onttrokken. Dit bedrag staat gelijk aan de resterende opgave in het Sociaal Domein na de voorziene extra middelen vanuit het Rijk hiervoor.

Keuzenotitie - totaal van de programma's	bedragen x € 1.000				bedragen x € 1.000				bedragen x € 1.000			
	bedrag positief				bedrag neutraal				bedrag negatief			
	2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025
Programma 1 - Leren, leven en werken	65	65	65	65	-	-	-	-	225	273	273	291
Programma 2 - Wonen en leven	285	285	285	374	150	75	75	75	406	336	351	393
Programma 3 - Samenwerken, economie en dorpspromotie	75	75	75	75	-	-	-	-	48	48	48	48
Programma 4 - Bestuur en dienstverlening	-165	35	35	35	-	-	-	-	-	-	-	-
Programma 5 - Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	469	564	859	1.004	290	290	290	290	1.170	1.170	1.170	1.170
Totaal	729	1.024	1.319	1.553	440	365	365	365	1.849	1.827	1.842	1.902
Scenario 'moeilijke keuzes' van de Kadernota	-655	-2.366	-1.763	-1.525								
Meerjarenramingen na verwerking keuzenotitie	74	-1.342	-444	28								

Programma 1 – Leven, leren en werken

In dit programma wordt stilgestaan bij de keuzemogelijkheden om bezuinigingen door te voeren in programma 1: Leven, leren en werken. Dit programma gaat naast het Sociaal Domein over de thema's sport, onderwijs, cultuur en vastgoed.

De volgende mogelijkheden worden toegelicht:

Programma 1 - Leren, leven en werken	Totaal 2025	Standpunt college			bedragen x € 1.000			
		Positief	Neutraal	Negatief	2022	2023	2024	2025
A Inkomensafhankelijke tarieven Wmo instellen	-	x			-	-	-	-
B Stoppen met muziekonderwijs op scholen	65	x			65	65	65	65
C1 Sluiten locaties ambulante jongerenwerk (de Zon)	31			x	-	-	-	-
C2 Sluiten locaties ambulante jongerenwerk (Loose End)	15			x	-	-	-	-
D Sluiten dorpshuizen	55			x	-	-	-	-
E Stoppen met concept 'huizen van alles'	94			x	-	-	-	-
F1 Sluiten vestiging Bibliotheek De Venen (Reeuwijk - brug)	25			x	-	-	-	-
F2 Sluiten vestiging Bibliotheek De Venen (Waarder)	5			x	-	-	-	-
G Investerings- en onderhoud buitensport 2 jaar uitstellen	55			x	-	-	-	-
H Evertshuis	-				-	-	-	-
Totaal	345				65	65	65	65

A. Inkomensafhankelijke tarieven Wmo instellen			
Wanneer de gemeente inkomensafhankelijke tarieven voor hulp uit de Wmo zou instellen levert dit naar verwachting een besparing op van circa € 185.000,-. Op dit moment wordt vanuit de VNG een lobby gevoerd om hier wettelijke mogelijkheden voor te creëren. Door deze bezuiniging in te voeren ondersteunen wij deze lobby. Omdat wettelijk gezien er nu nog geen mogelijkheden liggen stellen wij het resultaat van de bezuiniging vooralsnog op € 0,-. Dit betekent dat zolang er geen wettelijke grondslag is wij dit niet ten uitvoer kunnen en zullen brengen.			
Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Inkomensafhankelijke tarieven Wmo instellen (€ 0,-)	Door het instellen van inkomenseisen blijft hulp voor iedereen die dit nodig heeft en niet zelf kan betalen beschikbaar. Tegelijkertijd worden de maatschappelijke kosten in de hand gehouden.	Gemeenten mogen op dit moment geen inkomenseisen stellen voor hulp uit de Wmo. De provincie ziet dit niet als reële inkomsten.	Positief
Totaal voorgestelde bezuiniging: € 0,-			
Op grond van bovenstaande adviseert het college positief op het instellen van inkomensafhankelijke Wmo tarieven. Tegelijkertijd zullen wij deze niet invoeren zolang de wettelijke grondslag ontbreekt.			
Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?			
Dit voorstel past binnen de uitgangspunten van Samen Duurzaam Gezond omdat wordt voorzien in een zo gezond mogelijke balans.			

B. Stoppen met muziekonderwijs op scholen/middelen inzetten via ondersteuningsfonds			
In 2019 is een pilot uitgevoerd voor muziekonderwijs op basisscholen. Dit was afgesproken in het raadsprogramma. Hiervoor was na de bezuinigingsronde van 2020 nog een budget beschikbaar van € 65.000,-. Door de coronacrisis is de verdere implementatie van muziekonderwijs stil komen te liggen. Daarom zal naar verwachting ook in 2021 geen geld worden uitgegeven aan muziekonderwijs.			
Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Stoppen met muziekonderwijs/middelen ondersteuningsfonds inzetten (€ 65.000,-)	Gering draagvlak bij de schoolbesturen. Er kunnen ook via het ondersteuningsfonds middelen worden ingezet. Er is sprake van een significante besparing.	Muziekonderwijs is een belangrijk speerpunt uit het raadsprogramma en met dit voorstel wordt hierop bezuinigd.	Positief
Totaal voorgestelde bezuiniging: € 65.000,-			
Voorgesteld wordt gezien het beperkte draagvlak voor het aanbieden van muziekonderwijs bij de schoolbesturen het volledige budget te schrappen. Het voorstel is om muziekonderwijs aan te bieden via het ondersteuningsfonds aan kinderen voor wie dit anders niet bereikbaar zou zijn. Hiervoor zijn binnen het fonds voldoende middelen beschikbaar.			
Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?			
Het bieden van muziekonderwijs is een belangrijk speerpunt uit het raadsprogramma. Door via het ondersteuningsfonds middelen beschikbaar te stellen blijft muziekonderwijs bereikbaar voor kinderen uit het basisonderwijs voor wie dit anders niet bereikbaar zou zijn.			

C. Sluiten locaties ambulante jongerenwerk

In de gemeente zijn twee voorzieningen waar ambulante jongerenwerk wordt georganiseerd. Dit zijn De Zon in Bodegraven en Loose End in Reeuwijk-Brug. De keuze kan gemaakt worden om het ambulante jongerenwerk in te vullen zonder dat daarvoor voorzieningen zijn of met slechts één voorziening. Loose End kan dan worden gesloten. Vorig jaar was het voornemen in het eerste kwartaal 2021 een evaluatie uit te voeren naar de activiteiten van Loose end. Vanwege corona is deze evaluatie opgeschort. De Zon is geen eigendom van de gemeente maar van een stichting, wel betalen wij de beheerder. Optie bij De Zon is te bezuinigen op de beheerder. In dit voorstel is nog geen rekening gehouden met eventuele vervolgvragen en (financiële) effecten van herontwikkeling van de huidige locaties.

Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
De Zon niet meer als locatie gebruiken voor ambulante jongerenwerk (€ 31.000,-)	Er kan een bezuiniging gerealiseerd worden op het beheer van De Zon.	Bij sluiting heeft Bodegraven geen locatie meer voor ambulante jongerenwerk.	Negatief
		Tijdens de coronacrisis worden juist jongeren hard geraakt en is perspectief bieden aan jongeren van groot belang.	
Sluiting Loose End (€ 15.000,-)	Deze locatie wordt op dit moment nauwelijks gebruikt voor ambulante jongerenwerk.	Bij sluiting heeft Reeuwijk geen locatie meer voor ambulante jongerenwerk.	Negatief
		Tijdens de coronacrisis worden juist jongeren hard geraakt en is perspectief bieden aan jongeren van groot belang.	

Totaal voorgestelde bezuiniging: € 0,-

Het college is van mening dat eerst de effecten van sluiting onderzocht dienen te worden alvorens hiertoe een besluit kan worden genomen. Wanneer dit weer mogelijk is zullen met betrokkenen gesprekken worden gevoerd over de toekomst van de locaties. Het voornemen was deze evaluatie in het eerste kwartaal 2021 uit te voeren. Vanwege corona is deze evaluatie uitgesteld. Gezien het perspectief dat jongerenwerk biedt aan jongeren die toch al hard worden geraakt door corona stelt het college voor ook in 2022 geen bezuinigingen door te voeren op het ambulante jongerenwerk.

Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?

In het raadsprogramma is benoemd dat we de toegang tot de jeugdhulp verbeteren door de samenwerking tussen de huisartsen en het Sociaal Team verder te versterken. Over locaties waar dit plaats zou kunnen vinden worden geen uitspraken gedaan.

D. Sluiten dorpshuizen

De dorpshuizen ontvangen gezamenlijk € 55.000,- subsidie. De toekomst van dorpshuizen is in ieder geval een onderwerp dat per dorp bekeken dient te worden, omdat de situatie overal verschillend is. Daarnaast maken op dit moment veel inwoners, onder andere via het Huis van Alles, gebruik van de dorpshuizen. Naast het vervallen van de subsidie levert het sluiten van de dorpshuizen op langere termijn in bepaalde gevallen ook mogelijkheden op locaties te herontwikkeling of commercieel te exploiteren.

Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Sluiten dorpshuizen (€ 55.000,-)	Levert een significante bezuiniging op en ontwikkelmogelijkheden voor de toekomst.	Grote impact op sociale structuur en voorzieningenniveau in de dorpen.	Negatief
		Er ligt geen alternatief plan om de sociale structuur en activiteiten voor de dorpen in stand te houden.	
		Bij een eventuele sluiting moet een zorgvuldig proces doorlopen worden, waarbij per dorp wordt bepaald wat wenselijk is.	

Totaal voorgestelde bezuiniging: € 0,-

Gezien de maatschappelijke impact van het sluiten van dorpshuizen adviseert het college hierop negatief aan de raad.

Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?

In het raadsprogramma wordt niet gesproken over het al dan niet voortzetten van dorpshuizen. Wel wordt gesproken over het behouden van een adequaat voorzieningenniveau voor ouderen. In zijn algemeenheid wordt ook gesproken over het belang van participeren, vrijwilligerswerk en het bieden van dagbesteding. De dorpshuizen en de daarin veelal gevestigde Huizen van Alles bieden hier een plek voor.

E. Stoppen met concept Huis van Alles

De Huizen van Alles vervullen in elk dorp een belangrijke plek in de maatschappij. Het is een plek waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en waar diverse activiteiten worden georganiseerd. Aan deze Huizen van Alles zijn uiteraard ook kosten verbonden. De mogelijkheid bestaat om te stoppen met het concept Huis van Alles. Deze keuze zal wel afbreuk doen aan de sociale structuur en het voorzieningenniveau in de dorpen. Relevant te vermelden is dat de gemeente in alle dorpen behalve Reeuwijk-Brug meerjarige exploitatie-/huurovereenkomsten heeft lopen met de besturen van de dorpshuizen. Het sluiten van de gebouwen/dorpshuizen die in eigendom zijn van de gemeente is dan ook niet aan de orde (en wat het college betreft ook niet wenselijk).

Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Stoppen met concept Huis van Alles (€ 94.000,-)	Aanzienlijke bezuinigingsmogelijkheid.	Grote impact op sociale structuur en voorzieningenniveau in de dorpen. Op dit moment worden hulpbehoevende inwoners doorverwezen naar de dagbesteding in de Huizen van Alles. Sluiting zal naar verwachting leiden tot meer doorverwijzingen en daarmee stijgende kosten in het Sociaal Domein. Er ligt geen alternatief plan om de sociale structuur en activiteiten voor de dorpen in stand te houden. Het gebruik van de dorpshuizen zal naar verwachting aanzienlijk afnemen. Bij een eventuele sluiting moet een zorgvuldig proces doorlopen worden, waarbij per dorp wordt bepaald wat wenselijk is.	Negatief
Totaal voorgestelde bezuiniging: € 0,-			
Op grond van bovenstaande adviseert het college niet te stoppen met het concept Huis van Alles.			
Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?			
In het raadsprogramma wordt niet gesproken over het al dan niet voortzetten van het concept Huis van Alles. Wel wordt gesproken over het behouden van een adequaat voorzieningenniveau voor ouderen. In zijn algemeenheid wordt ook gesproken over het belang van participeren, vrijwilligerswerk en het bieden van dagbesteding. De Huizen van Alles bieden hier een plek voor.			

F. Vestigingen bibliotheek De Groene Venen sluiten

Op dit moment zijn er naast diverse bibliotheken op school (dBos) bibliotheekvestigingen in Bodegraven, Reeuwijk-Brug en Waarder. De keuze voor meerdere vestigingen is gemaakt omdat de bibliotheek zich richt op de specifieke doelgroepen jeugd, ouderen en mensen met een taal- en leesachterstand. Vestigingen dichtbij maken de bibliotheek voor deze groepen laagdrempelig en eenvoudig te bezoeken. Door de bibliotheek op één locatie te centraliseren kunnen echter kosten worden bespaard. Het volledig sluiten van de bibliotheek behoort op dit moment niet tot de mogelijkheden. Op grond van de Bibliothekwet uit 2015 mag een gemeente de bibliotheek niet zomaar sluiten.

Het continueren van de huidige bibliotheken op school acht het college wenselijk gezien de geringe kosten en de grote meerwaarde voor leerlingen. Ook sluiting van de vestiging in Bodegraven acht het college niet reëel omdat Bodegraven veruit de meeste bibliotheekleden heeft en het verste is gelegen van bibliotheken in omliggende gemeenten als Gouda, Waddinxveen en Woerden. Hierbij speelt mee dat de toekomstige ontwikkeling van de bibliotheekvestiging in Bodegraven deel uitmaakt van de plannen voor het Evertshuis. Eventuele kostenbesparingen hierop zijn niet in dit voorstel meegenomen.

Het sluiten van de kleinere vestigingen in Reeuwijk-Brug en Waarder kan overwogen worden. Afhankelijk van een besluit over het voortzetten van de activiteiten van het Huis van Alles op de locatie in Reeuwijk-Brug biedt dit ook commerciële exploitatiemogelijkheden voor dit gemeentelijk pand. Daardoor kunnen los van de bezuiniging extra inkomsten gegenereerd worden.

Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Sluiten bibliotheekvestiging Reeuwijk-Brug (€ 25.000,-)	Mogelijkheden pand commercieel te exploiteren (als Huis van Alles ook vertrekt).	Pand en openbare ruimte winkelcentrum zijn kort geleden geheel gerenoveerd.	Negatief
	Aantal leden en uitleningen beperkt vergeleken met bibliotheek in Bodegraven.	Jeugdcollectie is onlangs terugverhuisd van MFA Oude Tol naar Van Staverenstraat.	
	Bibliotheken van Gouda en Waddinxveen liggen in de nabijheid.	Sluiting heeft impact op vestiging Huis van Alles en op voorzieningenniveau Reeuwijk-Brug West.	
Sluiten bibliotheekvestiging Waarder (€ 5.000,-)	Het betreft een klein bibliotheekpunt dat slechts een beperkt aantal leden bedient.	Het bibliotheekpunt voorziet in een behoefte en groeit sterk sinds de start.	Negatief
		Het bibliotheekpunt bedient kwetsbare mensen die niet eenvoudig een andere vestiging kunnen bereiken.	
		De te realiseren besparing is zeer beperkt.	

Totaal voorgestelde bezuiniging: € 0,-

Op grond van bovenstaande adviseert het college de genoemde bezuinigingsopties voor de bibliotheek in 2022 niet door te voeren.

Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?

Het raadsprogramma spreekt alleen over het realiseren van meer schoolbibliotheken.

G. Investerings in beheer/onderhoud buitensport 2 jaar vooruitschuiven

Oktober 2020 is het raadsbesluit genomen over het nieuwe beleid & organisatie van de buitensport. In dat raadsbesluit is tevens het financieel kader begrepen. Momenteel wordt samen met de verenigingen gewerkt aan de uitwerking en invulling van de beheerorganisatie voor de buitensport: de Stichting BSV is per 1/1/2021 beëindigd. Besloten is tot de volgende financiële verantwoordelijkheden voor de komende 15 jaren:

De gemeente is verantwoordelijk voor:

- sport-gerelateerd groot onderhoud;
- sport-gerelateerde renovatie-investeringen.

De verenigingen (c.q. in te richten overkoepelende beheerorganisatie) zijn verantwoordelijk voor:

- niet-sport gerelateerd groot onderhoud;
- niet sport gerelateerde renovatie-investeringen;
- al het dagelijks onderhoud (zowel sport- als niet sport gerelateerd);
- alle nutslasten (zowel sport- als niet sport gerelateerd).

Een optie is het investeringsonderhoud vooruit te schuiven in de jaren 2022 en 2023.

Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Het investerings- onderhoud 2 jaar vooruit- schuiven in 2022 en 2023 (gemiddeld € 55.000 in de jaren 2023-2025)	Onze gemeente investeert in vergelijking met andere gemeenten relatief veel in sport.	Het betreft een eenmalige bezuiniging (incidenteel). Wijzigingen vragen opnieuw veel overleg met de betreffende verenigingen.	Negatief

Totaal voorgestelde bezuiniging: € 0,-

Dit levert alleen op korte termijn een voordeel op. Het uitschuiven van investeringen in 2022 en 2023 levert een éénmalig voordeel op in de jaren 2023, 2024 en 2025 van gemiddeld € 55.000,-.

Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?

Bezuinigingen zijn niet overeenkomstig het raadsprogramma. De te realiseren afspraken over de buitensport beoogden niet te komen tot bezuinigingen. Tekst raadsprogramma: *"We werken aan een goede relatie met de buitensport. We maken een nieuwe start en werken door aan een gelijke behandeling van de buitensport in onze gemeente. We besteden aandacht aan de belangen van de sportverenigingen en betrekken ze vroegtijdig bij de planvorming, zonder het belang van de gemeenschap uit het oog te verliezen."*

H. Evertshuis

In september wordt aan de raad een afzonderlijk voorstel voorgelegd over de toekomst van het Evertshuis. Eventuele financiële implicaties van deze besluitvorming worden verwerkt in de Begroting 2022-2025. Gezien de separate besluitvorming hierover maakt het Evertshuis geen onderdeel uit van de keuzenotitie. Uitgangspunt is dat het plan kostenneutraal wordt uitgewerkt. Indien dit niet het geval is bestaat de kans dat andere bezuinigingen nodig zijn om een sluitende Begroting 2022-2025 te kunnen komen.

Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Geen voorstel, zie toelichting.			N.v.t.

Programma 2 – Wonen en leven

In dit programma wordt stilgestaan bij de keuzemogelijkheden om bezuinigingen door te voeren in programma 2: Wonen en leven. Dit programma bevat de volgende grote thema's: leefomgeving, grondexploitaties, ruimtelijke ordening, verkeer, afval en duurzaamheid. De volgende mogelijkheden worden toegelicht:

Programma 2 - Wonen en leven		Totaal 2025	Standpunt college			bedragen x € 1.000			
			Positief	Neutraal	Negatief	2022	2023	2024	2025
A	Budget bestemmingsplannen verlagen	30	x			30	30	30	30
B	Budget planschade en inkomsten verhaal schade op nihil stellen	25	x			25	25	25	25
C	Actievere aanpak kosten verhaal particuliere projecten	170	x			170	170	170	170
D	Verlaging budget duurzaamheid	20	x			20	20	20	20
E	Kostenbesparing zwerfafval in centrumgebieden	20	x			20	20	20	20
F1	Gedeeltelijk schrappen subsidie cultureel erfgoed	39	x			-	-	-	39
F2	Geheel schrappen subsidie cultureel erfgoed (aanvullend aan F1)	37			x	-	-	-	-
G1	Onderhoud onkruid (10 cm) bij inwoners leggen	20	x			20	20	20	20
G2	Temporiseren onderhoudsplan leefomgeving	50	x			-	-	-	50
G3	Lagere beeldkwaliteit onkruid op verhardingen	40			x	-	-	-	-
G4	Doorfietsroutes uitstellen	30			x	-	-	-	-
H1	Bezuiniging op budget verkeersonderzoeken	25		x		-	-	-	-
H2	Schrappen budget verkeersonderzoeken	50			x	-	-	-	-
H3	Mobiliteitsvisie niet opstellen	75			x	-	-	-	-
I1	Beperkt minder inzet handhaving door ODMH	50		x		-	-	-	-
I2	Minder inzet handhaving door ODMH (aanvullend aan J1)	55			x	-	-	-	-
J	Financiële ondersteuning evenementen beëindigen	40			x	-	-	-	-
K	Beëindigen inzamelen oud papier door verenigingen	30			x	-	-	-	-
L	Rioolheffing van gebruiker naar eigenaar	111			x	-	-	-	-
Totaal		917				285	285	285	374

A. Budget bestemmingsplannen verlagen			
De afgelopen jaren is er structureel minder geld uitgegeven aan bestemmingsplannen dan er budget beschikbaar was. Omdat planvorming meestal langer duurt dan geraamd, kan het budget hierop worden aangepast. Dit leidt tot een realistischere begroting van de verwachte kosten.			
Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Budget bestemmingsplannen verlagen (€ 30.000,-)	De afgelopen jaren is er structureel minder geld uitgegeven aan bestemmingsplannen dan er budget beschikbaar was. Omdat planvorming meestal langer duurt dan geraamd, wordt voorgesteld het budget hierop aan te passen.	Vanaf 2022 zal het budget voor bestemmingsplannen worden ingezet voor het stapsgewijs maken van het omgevingsplan. Het is nu nog niet goed in te schatten hoeveel budget hiervoor nodig is. Vanaf 2022 moeten alle bestemmingsplannen in circa acht jaar worden omgezet naar het omgevingsplan. De kosten hiervoor zijn op dit moment nog niet duidelijk.	Positief
Totaal voorgestelde bezuiniging: € 30.000,-			
Op basis van de ervaringen van afgelopen jaren stelt het college voor het budget voor bestemmingsplannen te verlagen tot de daadwerkelijk te verwachten uitgaven in plaats van de geplande uitgaven.			
Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?			
In het raadsprogramma is benoemd dat de gemeente zich goed voorbereidt op de Omgevingswet. Het op orde hebben van bestemmingsplannen is naar mening van het college onderdeel van een goede voorbereiding. Door dit voorstel komt dit niet in het geding.			

B. Budget planschade en geraamde inkomsten beiden op € 0,- zetten			
Dit betreft een structureel budget van € 100.000,- per jaar. Hier staan ook geraamde inkomsten van € 75.000,- tegenover. Op basis van de ervaringen van de afgelopen jaren kunnen beide budgetten op € 0,- worden gezet. Eventuele uit te keren planschade wordt namelijk verhaald op de initiatiefnemer met wie de planschadeovereenkomst is gesloten.			
Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Budget planschade en geraamde inkomsten beiden op € 0,- zetten (€ 25.000,-)	Planschade wordt in principe verhaald bij de initiatiefnemer van een project. Een apart budget hiervoor opnemen is niet noodzakelijk.	Indien planschade een keer niet kan worden verhaald is hier geen geld voor in de Begroting 2022-2025 geraamd.	Positief
Totaal voorgestelde bezuiniging: € 25.000,-			
Net als bij de bestemmingsplannen stelt het college voor niet meer budget op te nemen dan wat de afgelopen jaren nodig is gebleken. Voor planschade kan worden volstaan met het budget en de geraamde inkomsten beiden op € 0,- te zetten.			
Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?			
Door deze bezuiniging komen de ambities uit het raadsprogramma niet in gevaar.			

C. Actievere aanpak kostenverhaal particuliere projecten			
Door actiever kosten te verhalen bij particuliere plannen zijn de inkomsten structureel verhoogd. Ook de komende jaren worden door deze actievere aanpak hogere inkomsten verwacht, hier als opbrengst opgenomen.			
Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Verhoging inkomsten (€ 170.000,-)	Ook de komende jaren worden door deze actievere aanpak hogere inkomsten verwacht, hier als opbrengst opgenomen.		Positief
Totaal voorgestelde bezuiniging: € 170.000,-			
Dit betreffen kosten die daadwerkelijk door de gemeente gemaakt worden. Het college is van mening dat het wenselijk is de te maken kosten bij de initiatiefnemer te laten landen en niet op de begroting van de gemeente te laten drukken.			
Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?			
Door een bezuiniging op het structurele budget komen de ambities uit het raadsprogramma niet in gevaar.			

D. Verlaging jaarlijks budget duurzaamheid			
De afgelopen jaren is het budget voor duurzaamheid meestal niet volledig uitgegeven. Met dit voorstel wordt het budget duurzaamheid in lijn gebracht met de gemiddelde uitgaven van de afgelopen jaren.			
Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Verlaging jaarlijks budget (€ 20.000,-)	Afgelopen jaren is het budget niet uitgegeven.	Verwachting is dat met opgaven waarvoor we als gemeente staan zoals de uitvoering RES en warmte transitievisie uitgaven de komende jaren zullen oplopen.	Positief
Totaal voorgestelde bezuiniging: € 20.000,-			
Mocht dit in de toekomst noodzakelijk blijken kan het budget weer worden verhoogd. Gezien de gemiddelde uitgaven over de afgelopen jaren legt het college een bezuiniging op het budget duurzaamheid positief voor.			
Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?			
In het raadsprogramma is afgesproken dat de Routekaart leidend blijft.			

E. Kostenbesparing zwerfafval centrum

Het opruimen van de buitenruimte in winkelgebieden en de kosten die hiermee gepaard gaan liggen nu vooral bij de gemeente. Dit is in strijd met de 25 meter regel waarbij winkeliers hier zelf voor verantwoordelijk zijn.

Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Winkeliersverenigingen / ondernemersverenigingen laten meebetalen zwerfafval in winkelgebieden (€ 20.000,-)	Het opruimen van de buitenruimte gebeurt nu vooral op kosten van de gemeente. Dit ondanks de 25 meter regel waarbij winkeliers zelf verantwoordelijk zijn voor het schoonhouden van het gebied in een straal van 25 m rond de winkel.	Bedrijven krijgen meer kosten en/of werk aan het schoonhouden van de buitenruimte.	Positief

Totaal voorgestelde bezuiniging: € 20.000,-

Door bedrijfsmatig afval niet meer toe te laten tot de milieustraat wordt ook hier overgestapt op het principe de vervuiler betaald. Gezien de enorme kostenpost voor het bedrijfsmatig afval welke op dit moment bij de gemeente ligt wordt de raad in overweging gegeven deze maatregel in te voeren. Voor wat betreft het mee laten betalen van winkeliersverenigingen wordt positief geadviseerd aangezien dit in feite al bestaand beleid is.

Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?

Deze voorstellen voorzien in het daar leggen van de kosten van afval waar deze gemaakt worden. Per saldo krijgen inwoners niet te maken met een lastenverhoging door dit voorstel.

F. Schrappen subsidie cultureel erfgoed/monumenten

In 2019 is het paraplubestemmingsplan cultuurhistorie vastgesteld door de gemeenteraad. Met de inwerkingtreding van dit bestemmingsplan is ook de subsidieregeling voor onderhoud van cultureel erfgoed verruimd van gemeentelijke monumenten naar circa 350 cultuurhistorisch waardevolle panden. Het jaarlijkse subsidieplafond is verhoogd van €37.000,- naar €76.000,-. Eigenaren kunnen max. €2.500,- per 5 jaar vergoed krijgen voor onderhoud. Het subsidieplafond kan eventueel weer verlaagd worden naar het € 37.000,-. Dit levert een besparing op van € 39.000,-. Daarnaast is het mogelijk de geheel te stoppen met de subsidie. In beide gevallen heeft het de voorkeur een ruime overgangstermijn te hanteren en het subsidieplafond pas vanaf 2025 te verlagen of geheel te schrappen. Hiermee wordt bijgedragen aan een sluitende begroting voor 2025.

Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Subsidie cultureel erfgoed/monumenten terugbrengen naar niveau 2019 vanaf 2025 (€ 39.000,-)	Geen wettelijke verplichting.	De gemeente draagt minder bij aan onderhoud van cultuurhistorisch waardevolle panden in de gemeente. Gezien de huidige toezeggingen betekent het dat er voor 'gewone' aanvragers geen budget meer is.	Positief
	Aanzienlijke besparingsmogelijkheid.		
	Er kan besloten worden deze bezuiniging pas in 2025 in te laten gaan.	De huidige regeling bestaat nog niet lang en is na een intensief traject met betrokkenen tot stand gekomen.	
Geheel schrappen van subsidie cultureel erfgoed/monumenten vanaf 2025 (€ 37.000,- bovenop de € 39.000,-)	Geen wettelijke verplichting.	De gemeente draagt niet meer bij aan onderhoud van cultuurhistorisch waardevolle panden in de gemeente.	Negatief
	Aanzienlijke besparingsmogelijkheid.	Rietveldwoningen in Reeuwijk-Brug kunnen geen gebruik meer maken van de regeling voor herstel.	
	Er kan besloten worden deze bezuiniging pas in 2025 in te laten gaan.	De huidige regeling bestaat nog niet lang en is na een intensief traject met betrokkenen tot stand gekomen.	
Totaal voorgestelde bezuiniging: € 39.000,- vanaf 2025			
Het college is van mening dat het niet wenselijk is het subsidieplafond voor cultureel erfgoed/monumenten geheel te schrappen. Dit vanwege de genoemde tegenargumenten. Wel adviseert het college positief op het gedeeltelijk schrappen van de subsidie vanaf 2025. Dit met als doel te komen tot een sluitende begroting in 2025 en preventief toezicht van de provincie te voorkomen. Indien de financiële situatie voor 2025 het toelaat adviseert het college wel deze bezuiniging terug te draaien op een later moment.			
Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?			
Het voorstel om geeft de komende jaren ruimte om de cultuurhistorie binnen de gemeente in stand te houden zoals in het raadsprogramma is benoemd. Op een later moment kan besloten worden het gedeeltelijk schrappen van de subsidie vanaf 2025 terug te draaien.			

G. Temporiseren onderhoudsplan voor de leefomgeving/ambities verlagen

In mei is aan de raad een afzonderlijk voorstel voorgelegd over het onderhoudsplan voor de leefomgeving. Eventuele financiële implicaties van deze besluitvorming zijn verwerkt in de Kadernota 2022 en/of Begroting 2022-2025. Op een aantal punten in deze keuzenotitie worden toch bezuinigingsopties voorgesteld welke raken aan het onderhoudsplan voor de leefomgeving. Deze draaien op sommige punten de besluitvorming over het onderhoudsplan weer terug. Op de volgende onderdelen doet het college hierover voorstellen aan de raad:

- Onderhoud onkruid 10 cm rond privé bezit bij de inwoners leggen;
- In 2024 een bedrag van € 1 miljoen aan investeringen doorschuiven (geen 10 miljoen maar 9 miljoen investeren);
- Beeldkwaliteit op onkruid op verharding verlagen;
- Doorfietsroutes uitstellen.

Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Onderhoud onkruid 10 cm rond privé bezit bij de inwoners leggen (€ 20.000,-)	Het scheelt inzet van buitendienst.	Beeldkwaliteit neemt af, want niet iedereen zal het goed bijhouden.	Positief
	Door consequent te communiceren dat wij het onderhoud niet doen krijgen we dit voor elkaar (voorbeeld gemeente Alphen aan den Rijn).	Er zijn mensen die fysiek niet in staat zijn dit te doen.	
	Het risico op beschadiging is beperkt.	We kunnen mensen niet wettelijk dwingen dit bij te houden.	
1 miljoen euro aan investeringen doorschuiven in 2024 (€ 50.000,- in 2025)	Door het onderhoud door te schuiven kan een besparing worden gerealiseerd.	Ten opzichte van het bedrag aan investeringen is de besparing relatief gering. Daarnaast ontstaat mogelijk de noodzaak tot een inhaalslag in de jaren na 2025.	Positief
Beeldkwaliteit in zijn geheel reduceren naar niveau C (€ 40.000,-)	Enige jaren geleden is feitelijk overgestapt van bestrijding (gif) naar beheersing (mechanisch, thermisch). Dit is veel arbeidsintensiever. Een optie om de kosten te beperken is de beeldkwaliteit te verlagen naar niveau C.	Er zijn op dit moment ook al klachten over de beeldkwaliteit, terwijl deze in de meeste gevallen op niveau B ligt.	Negatief
		Voor de gehele gemeente is beeldkwaliteit B afgesproken	
		Teveel onkruid kan de verharding aantasten.	
Doorfietsroutes uitstellen loopt op van (€ 5.000 in 2022 naar € 30.000 in 2025)	Op dit moment geen onveilige situatie. Actie betreft 'optimalisatie' en uitvoeren provinciale visie.	Onderdeel raadsprogramma. De totale investering in subsidiabel waarbij de provincie nog 50% extra beschikbaar stelt.	Negatief
Totaal voorgestelde bezuiniging: (€20.000,- vanaf 2022 en € 70.000,- vanaf 2025)			

Op basis van de argumenten voor en tegen stelt het college het volgende voor alleen het onderhoud van onkruid 10cm rond privé bezit van woningen en het eenmalig uitstellen van 1 miljoen aan investeringen in 2024 als positief geadviseerde bezuinigingen voor. De overige zaken adviseert het college negatief aan de raad.

Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?

Met het voorstel worden kleine aanpassingen voorgesteld welke bijdragen aan het verbeteren van de financiële positie van de gemeente. De ambities uit het onderhoudsplan blijven overeind. Daarom wordt aangesloten bij het raadsprogramma waarin is benoemd dat het onderhoudsplan leidend blijft.

H. Bezuinigen structureel budget verkeer/mobiliteitsvisie

Vorig jaar is dit structurele budget teruggebracht van € 100.000,- naar € 75.000,- per jaar. Uit het budget worden diverse zaken betaald, zoals lokale projecten van Veilig Verkeer Nederland (bijvoorbeeld schoolroutes), maar ook onderzoeken en proeven (zoals parkeeronderzoek, verkeerstellingen, regionale bijdragen, proef geslotenverklaring De Meije en bijdragen aan scholen). Een optie is dit budget verder terug te brengen of geheel te schrappen.

Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Bezuiniging op budget verkeer (€ 25.000,-)	Er blijft nog steeds een redelijk budget over voor jaarlijkse onderzoeken, maar tegelijkertijd wordt een significante besparing gerealiseerd.	Het schrappen van budget leidt tot een bijstelling van ambities en scherpere keuzes met betrekking tot de uitvoering van onderzoeken en proeven.	Neutraal
Geheel schrappen budget verkeer (€ 75.000,-)	Het betreft geen wettelijke verplichting.	Door het budget geheel te schrappen komt de verkeersveiligheid rond scholen in het geding. Drie jaar geleden is gehoor gegeven aan de wens van inwoners om meer met het thema verkeersveiligheid te doen.	Negatief
Mobiliteitsvisie niet opstellen (€ 75.000,- in 2022)	Voor 2022 wordt een aanzienlijke besparing gerealiseerd.	Het betreft een eenmalig bedrag. Voor het sluitend krijgen van de begroting in 2025 is de uitgave in 2022 niet van invloed. Gezien de vele opgaven waar de gemeente voor staat is het wenselijk een mobiliteitsvisie op te stellen.	Negatief

Totaal voorgestelde bezuiniging: € 25.000,- neutraal voorgesteld

Het college ziet ruimte om met een kleiner budget voor onderzoeken uitvoering te kunnen blijven geven aan diverse opgaven op het gebied van verkeer en vervoer. Wel zullen scherpere keuzes gemaakt moeten worden en zullen ambities moeten worden bijgesteld. Het niet opstellen van een mobiliteitsvisie ziet het college als onwenselijk.

Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?

Door een bezuiniging op het structureel budget verkeer komen de ambities uit het raadsprogramma niet in gevaar.

I. Besparing ODMH handhaving

De ODMH besteed circa 3.200 uur per jaar aan de totale handhaving in de gemeente Bodegraven-Reeuwijk. Dit is verdeeld over de aspecten handhaving, juridische aspecten en toezicht. In 2020 wordt 2.200 uur (€ 210.000,-) aan handhaving besteed. Belangrijke dossiers zijn de handhaving van illegale kamerverhuur. De overige 1000 uur voor juridische aspecten zijn afhankelijk van hoeveel bezwaar en beroep er binnenkomt en daarmee niet direct beïnvloedbaar. De uren voor handhaving en toezicht zouden kunnen worden teruggebracht. Echter toenemende regelgeving zoals bijvoorbeeld de invoer van zelfbewoningsplicht, vraagt ook handhaving van deze regelgeving.

Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Besparing ODMH handhaving met 25% naar 1650 uur (€ 52.000,-)	Minder uren afnemen bij de ODMH voor handhaving levert een significante besparing op.	Minder uren afnemen heeft een effect op de mogelijkheden te handhaven op onder andere illegale kamerbewoning.	Neutraal
Besparing ODMH handhaving met 50% naar 1100 uur (€ 105.000,-)	Minder uren afnemen bij de ODMH voor handhaving levert een significante besparing op.	Minder uren afnemen heeft een effect op de mogelijkheden te handhaven op onder andere illegale kamerbewoning.	Negatief

Totaal voorgestelde bezuiniging: € 52.000,- neutraal voorgesteld

Het college geeft gezien de opgaven geen voorkeur aan bezuinigingen op handhaving. Een besparing van 50% heeft zeer grote gevolgen voor de handhavingmogelijkheden. Een besparing van 25% betekent ook dat scherpe keuzes onvermijdelijk zijn. Het college vraagt de raad hierin een afweging te maken ten opzichte van andere voorgestelde bezuiniging.

Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?

Strenger optreden tegen illegale kamerbewoning is een speerpunt in het raadsprogramma. Indien de raad besluit minder uren te besteden aan handhaving door de ODMH wordt afgeweken van het raadsprogramma.

J. Financiële ondersteuning evenementen stoppen			
De gemeente kent veel evenementen met een lange traditie. Overwogen zou kunnen worden geen financiële ondersteuning aan deze evenementen meer te verlenen/alle kosten welke de gemeente maakt kostendekkend te belasten. Door sommige ondernemers wordt verdiend aan de evenementen.			
Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Evenementen niet financieel/met menskracht ondersteunen (€ 40.000,-)	De kostenbesparingen voor de gemeente op o.a. liggen op ca. € 40.000,-.	Er is net nieuw beleid aangenomen wat al een bezuiniging oplevert.	Negatief
	Het is geen wettelijke taak.		
	Evenementen waar inwoners/ondernemers aan verdienen niet financieel ondersteunen/kostendekkend belasten (b.v. markten, kermis etc.).	De sociale cohesie vraagt evenementen, zeker na de periode van Corona waar dit niet mogelijk was.	
Totaal voorgestelde bezuiniging: € 0,-			
Gezien er net nieuw beleid is aangenomen en omdat evenementen als zeer belangrijk voor de sociale cohesie binnen de dorpen worden ervaren, zeker na de Coronaperiode wordt het niet meer ondersteunen van de evenementen als zeer onwenselijk gezien.			
Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?			
Het op korte termijn stoppen met het ondersteunen van evenementen is niet in de geest van het raadsprogramma Samen Duurzaam Gezond.			

K. Stoppen met inzameling papier door verenigingen			
We betalen papier inzamelende verenigingen een garantiebedrag van €40,- per ton. Door de lage papierprijs kost dit de gemeente jaarlijks circa € 30.000,-. Overwogen kan worden hiermee te stoppen.			
Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Niet meer met papier inzamelende verenigingen werken (€ 30.000,-)	Een garantiebedrag komt niet uit.	Voor sommige verenigingen valt een belangrijke inkomstenbron weg.	Negatief
	De afstemming en betaling kost nu (veel) tijd.	Er is sprake van een lange traditie welke ook bijdraagt aan het bewust worden van het belang van duurzaamheid bij kinderen.	
Totaal voorgestelde bezuiniging: € 0,-			
De kosten voor de papierinzameling zijn nu hoog. Gezien de lastige situatie waarin veel verenigingen het afgelopen jaar terecht zijn gekomen is het echter niet wenselijk op korte termijn beleidswijzigingen door te voeren door te stoppen met de papierinzameling. In de toekomst kan met verenigingen worden gekeken op welke wijze de inzameling efficiënter of anders kan worden ingericht.			
Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?			
Nu stoppen met het werken met papier inzamelende instellingen past niet binnen de uitgangspunten van Samen Duurzaam Gezond.			

L. Afschaffing rioolheffing gebruik en alleen nog maar een rioolheffing eigenaar heffen			
Wanneer de rioolheffing gebruik wordt afgeschaft, zal daarvoor ook geen kwijtschelding meer hoeven worden verleend. Eigenaren komen over het algemeen niet in aanmerking voor kwijtschelding, dus bij verschuiving van opbrengst naar eigenarendeel levert dat per jaar een extra voordeel op van ruim € 80.000 bovenop de € 31.000.			
Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Afschaffing rioolheffing gebruik en alleen nog maar een rioolheffing eigenaar heffen (€ 111.000,-)	De uitvoering van de rioolheffing wordt eenvoudiger en minder foutgevoelig omdat de BSGR daarbij niet meer afhankelijk is van de aanlevering van gegevens door derden (Oasen).	Grote eigenaren zoals woningbouwverenigingen zullen voor extra kosten komen te staan die ze niet door kunnen belasten in de huur omdat de huren in de sociale huursector bevroren zijn.	Negatief
	Er zullen naar verwachting minder bezwaren worden ingediend.	Belastingplichtigen hebben zelf minder invloed op de hoogte van de aanslag.	
	De uitvoering wordt goedkoper met als gevolg een lagere bijdrage aan BSGR.	Er wordt afgestapt van het uitgangspunt dat de vervuiler betaalt.	
Totaal voorgestelde bezuiniging: € 0,-			
Het college is van mening dat het beleidsmatig de voorkeur heeft heffingen zo in te richten dat de vervuiler betaald. Daarom wordt negatief op dit voorstel geadviseerd.			
Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?			
Wanneer het variabele deel van de reinigingsheffingen wordt afgeschaft zal afval scheiden minder gestimuleerd worden. En afval scheiden is wel één van de zaken die in het raadsprogramma als belangrijk worden bestempeld.			

Programma 3 – Samenwerken, economie en dorpspromotie

In dit programma wordt stilgestaan bij de keuzemogelijkheden om bezuinigingen door te voeren in programma 3: Samenwerken, economie en dorpspromotie. Dit programma bevat de volgende grote thema's: economie, dorpspromotie, recreatie en toerisme.

De volgende mogelijkheden worden toegelicht:

Programma 3 - Samenwerken, economie en dorpspromotie	Totaal 2025	Standpunt college			bedragen x € 1.000			
		Positief	Neutraal	Negatief	bedrag positief			
					2022	2023	2024	2025
A Reservering gelden Triple Helixsamenwerking stoppen	30	x			30	30	30	30
B1 Investering centrumaanpak schrappen	48			x	-	-	-	-
B2 Investeringskrediet centrumaanpak met lage prioriteit schrappen	45	x			45	45	45	45
Totaal	123				75	75	75	75

A. Reservering gelden Triple Helixsamenwerking schrappen

De Triple Helixsamenwerking is een regionaal-economische samenwerking tussen overheid, ondernemers en onderwijs. In de huidige begroting is voor de komende jaren € 30.000,- opgenomen voor de Triple Helixsamenwerking. Voor dit jaar is er regionaal geld gevonden om het project te kunnen uitvoeren. Ook voor de komende jaren is de verwachting dat dit project kan worden voortgezet via regionale gelden.

Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Reservering gelden Triple Helix-samenwerking schrappen (€ 30.000,-)	Op dit moment worden de kosten voor de Triple helix samenwerking regionaal bekostigd.		Positief

Totaal voorgestelde bezuiniging: € 30.000,-

Gezien dit project uit regionale gelden wordt gefinancierd hoeft hier geen geld meer voor in de Begroting 2022-2025 te worden opgenomen.

Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?

In het raadsprogramma is samenwerking tussen overheid, ondernemers en onderwijs als belangrijk speerpunt genoemd.

B. Investerings centraanpak schrappen

Na uitvoering van de lopende zaken inclusief fase 1 van het burgerinitiatief Hart in Bodegraven resteert nog circa € 800.000 investeringskrediet voor andere projecten binnen de uitvoeringsagenda. Daarnaast zit er ook nog 1 miljoen euro voor overige projecten binnen de uitvoeringsagenda, welke een lagere prioriteit hebben. Wanneer beide budgetten uit de Begroting 2022-2025 worden gehaald zal de dynamische uitvoeringsagenda voor het centrum voorlopig niet verder worden uitgevoerd.

Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Investeringskrediet projecten centraanpak met lage prioriteit schrappen (€ 45.000,-)	Het levert een redelijke besparing op.	De projecten met lagere prioriteit binnen de uitvoeringsagenda kunnen zonder budget (voorlopig) niet meer worden uitgevoerd.	Positief
Reguliere investeringskrediet projecten centraanpak schrappen na nakomen huidige verplichtingen (€ 48.000,-)	Het levert een redelijke besparing op.	Een vitaal centrum met goede aantrekkelijke openbare ruimte is van belang voor veel ondernemers en de gemeente als geheel. De uitvoeringsagenda voor het centrum zal hierdoor (voorlopig) niet verder uitgevoerd kunnen worden.	Negatief

Totaal voorgestelde bezuiniging: € 45.000,-

Aangezien er nog een miljoen in de huidige begroting is opgenomen voor projecten in de uitvoeringsagenda met een lage prioriteit wordt voorgesteld dit bedrag te schrappen. Het is niet de verwachting dat deze projecten de komende jaren zullen worden gerealiseerd. Voor wat betreft het reguliere investeringskrediet adviseert het college dit niet te schrappen. De afgelopen jaren zijn grote stappen gezet in het verbeteren van de uitstraling van de openbare ruimte. Gezien de uitstraling van het centrum zeer belangrijk is voor de aantrekkelijkheid van het dorp Bodegraven voor zowel (potentiële nieuwe) inwoners als bezoekers en de goede samenwerking met ondernemers en burgerinitiatief leidt tot een grote maatschappelijke betrokkenheid wordt geadviseerd het budget niet te schrappen.

Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?

In het raadsprogramma is benoemd dat de centrumvisie uit 2016 leidend blijft. Uitvoering van de genoemde projecten maakt onderdeel uit van de uitvoeringsagenda die is voortgekomen uit de centrumvisie.

Programma 4 - Bestuur en dienstverlening

In dit programma wordt stilgestaan bij de keuzemogelijkheden om bezuinigingen door te voeren in programma 4: Bestuur en dienstverlening. Dit programma bevat de volgende grote thema's: regionale samenwerking, dienstverlening, veiligheid, en burgerparticipatie. De volgende mogelijkheden worden toegelicht:

Programma 4 - Bestuur en dienstverlening	Totaal 2025	Standpunt college			bedragen x € 1.000			
		Positief	Neutraal	Negatief	bedrag positief			
					2022	2023	2024	2025
A Geen kinderraad / kinderburgemeester	10	x			10	10	10	10
B Beperken ICT-voorzieningen	25	x			25	25	25	25
C Buffer personeel 2022	-200	x			-200	-	-	-
D Efficiëntere wijze van samenwerking met andere gemeenten	-	x			-	-	-	-
E Actieprogramma Openbare orde en veiligheid	-				-	-	-	-
Totaal	-165				-165	35	35	35

A. Geen kinderraad/kinderburgemeester instellen			
Om de jeugd meer bij de lokale politiek en maatschappelijke vraagstukken te betrekken is in de huidige begroting een post opgenomen om een kinderraad en/of kinderburgemeester in te stellen. De afgelopen jaren is deze post niet benut. Een mogelijkheid is de post te schrappen en te zoeken naar andere manieren om de jeugd meer bij de lokale politiek en maatschappelijke vraagstukken te betrekken.			
Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Geen kinderraad/kinderburgemeester instellen (€ 10.000,-)	Naast de kosten gaan hier ook ambtelijke uren in zitten. Er kan ook naar een andere vorm worden gezocht betrokkenheid van kinderen bij de lokale democratie te stimuleren.	Betrokkenheid van kinderen bij de lokale democratie organiseren past binnen de gedachte van het raadsprogramma samen duurzaam gezond.	Positief
Totaal voorgestelde bezuiniging: € 10.000,-			
Omdat het instellen van een kinderraad en/of kinderburgemeester ook veel ambtelijke uren gaat vragen en de capaciteit hiervoor niet aanwezig is wordt voorgesteld het budget te schrappen de betrokkenheid van de jeugd op andere manieren te stimuleren en faciliteren. Het college stelt voor deze bezuiniging terug te draaien zodra de financiële positie van de gemeente het toe laat.			
Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?			
Het laten meedoen van iedereen in de samenleving past binnen het raadsprogramma Samen Duurzaam Gezond. Dit hoeft echter niet noodzakelijk via het instellen van een kinderraad en/of kinderburgemeester.			

B. Bezuinigen op ICT voorzieningen			
Het beperken van ICT basis voorzieningen voor raadsleden en buitendienst kan een aanzienlijke jaarlijkse besparing opleveren. Omdat steeds meer buiten Cirtix wordt gewerkt en de raad/cie-leden en de buitendienst het minst afhankelijk zijn van Citrix kan besloten worden deze diensten niet meer beschikbaar te stellen voor de genoemde doelgroepen.			
Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Beperken ICT basis voorzieningen voor raadsleden en buitendienst (€ 25.000,-)	Raads/cie-leden en deel buitendienst hebben wel tot Teams, Onedrive en (web)mail. Vanuit Citrix wordt in principe steeds minder gewerkt.	Raads/cie-leden en deel buitendienst hebben geen toegang meer tot Citrix.	Positief
Totaal voorgestelde bezuiniging: € 25.000,-			
Gezien de huidige ontwikkelingen waarbij het gebruik van Citrix de afgelopen maanden sterk is afgenomen omdat met Teams en Onedrive buiten het systeem kan worden gewerkt stelt het college deze bezuiniging positief voor.			
Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?			
Het college is van mening dat de voorstellen niet in strijd zijn met het raadsprogramma.			

C. Buffer personeel 2022			
De gemeentelijke organisatie staat blijvend fors onder druk door een aanhoudende toename van taken op de verschillende domeinen. Uitbreiding van taken in de primaire processen leidt ook tot extra druk op organisatieonderdelen in de bedrijfsvoering (Projecten, ICT, Personeel, Juridische zaken, Communicatie, Financiën etc.). In de afgelopen jaren zijn er slechts beperkt middelen toegevoegd aan het totale personeelsbudget (vast personeel en inhuur).			
Ook uit het medewerkers onderzoek blijkt een toenemende werkdruk op onze organisatie en de medewerkers. Het onderzoek zelf levert naast de werkdruk-thematiek nog andere vraagstukken op. Om daar op een adequate manier mee om te gaan is eveneens (extra) inzet benodigd.			
Teneinde enerzijds risico's en kwetsbaarheid van onze gemeentelijke organisatie te beperken en beheersen en anderzijds met vraagstukken voortvloeiend uit het medewerkers onderzoek adequaat aan de slag te gaan, wordt voorgesteld om het personele budget incidenteel voor 2022 met een bedrag van € 200.000,- te verruimen. Zonder deze verruiming zullen keuzes moeten worden gemaakt over wat wel en niet kan. Dit behelst niet alleen de bedrijfsvoering, maar ook het voort kunnen zetten van projecten als de ontwikkeling van Zoutman West en het transformeren van Zoutman Oost komt zwaar onder druk te staan of zal vertragen, gezien de aanzienlijke ambtelijke capaciteit die dit vraagt.			
Investeringsoptie	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Tijdelijk extra personeelsbudget (€ 200.000,- in 2022)	Noodzakelijk om doorontwikkeling organisatie mogelijk te maken en ambities uit het raadsprogramma zoveel mogelijk te kunnen blijven realiseren. Alleen betrekking op 2022.	Gezien de financiële positie en noodzakelijke bezuinigingen lijkt extra investeren in personeel niet het meest logisch.	Positief

Totaal voorgestelde investering: € - 200.000,- (negatief)
Gezien het belang dat het college hecht aan het doorontwikkelen van de organisatie en het kunnen doorgaan met projecten als Zoutman in 2022 adviseert het college positief op deze eenmalige buffer voor het personeel. Daarnaast heeft de buffer nauwelijks effect heeft op een sluitende begroting in 2025 wordt hierop positief geadviseerd (wat in dit geval een negatief effect heeft omdat het een extra uitgave betreft).
Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?
Het colleges acht de buffer noodzakelijk om de ambities uit het raadsprogramma zoveel mogelijk te kunnen blijven realiseren.

D. Efficiënter samenwerken met andere gemeenten			
Onderzocht zou kunnen worden op welke wijze de ambtelijke organisatie efficiënter kan samenwerken met andere gemeenten. Een voorbeeld hiervan is het instellen van één ingenieursbureau met één of meerdere andere gemeente(n). Op deze wijze kan schaalvoordeel worden behaald en wordt het ook eenvoudiger goed gekwalificeerd personeel aan te trekken gezien de krapte op de arbeidsmarkt. Daarnaast kunnen ook andere samenwerkings-opties worden onderzocht. Omdat uitwerking hiervan tijd vraagt zullen schaalvoordelen en kostenbesparingen zich niet voor 2024 voordoen.			
Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Efficiënter samenwerken (€ 0,-)	Door slim samen te werken met andere gemeenten kan schaalvoordeel worden behaald en kan het eenvoudiger worden personeel aan te trekken.	Samenwerkingsconstructies werken in de praktijk niet altijd even goed. Daarnaast is het risico dat de afstand tussen inwoners en gemeente wordt vergroot op bepaalde terreinen.	Positief
	Kan een goed beleidsuitgangspunt zijn	Heeft geen financieel effect zolang dit niet concreet is uitgewerkt. Provincie zal dit niet goedkeuren.	
Totaal voorgestelde bezuiniging: € 0,-			
Op basis van bovenstaande adviseert het college nader te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn efficiënter met andere gemeenten samen te werken. Nadrukkelijk wordt niet voorgesteld om tot een samenvoeging met andere ambtelijke organisaties te komen, maar juist daar samen te gaan werken waar dit meerwaarde heeft en leidt tot kostenbesparingen en een betere dienstverlening aan inwoners en bedrijven.			
Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?			
Het voorstel past binnen de ambities van Samen Duurzaam Gezond.			

E. Actieprogramma Openbare Orde en Veiligheid

In Openbare Orde en Veiligheid worden investeringen voorzien voor de periode 2022 ev. vanuit het nieuwe Actieprogramma Veiligheid (in ontwikkeling). Aanleiding voor deze investeringen zijn a) vraagstukken binnen de gemeente, b) veiligheidsbeeld en weerbaarheidsscan op het gebied van ondermijning van het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC) en c) de uitkomsten van het onderzoek van de Groene Hart rekenkamer uit december 2019. In de commissie van februari 2020 behandelde de gemeenteraad de uitkomsten en aanbevelingen van de rekenkamer. Eén van de aanbevelingen is meer focus op te verwachten ontwikkelingen op de langere termijn. In 2020 is een start gemaakt met die focus door het maken van een veiligheidsbeeld als basis voor nieuw beleid. Dat veiligheidsbeeld is het uitgangspunt geweest voor twee bestuurlijke werkbesprekingen met het college in februari 2021 en met de gemeenteraad in maart 2021. In mei 2021 heeft de gemeenteraad per brief een voorstel ontvangen voor het vervolg. Na de zomer zal de gemeenteraad verder spreken over veiligheid en het nieuwe actieprogramma. Afhankelijk van de aanpak en het ambitieniveau dat de gemeenteraad bij de vraagstukken vaststelt, zal in de begroting ook een aanvullend en bijpassend investeringsvolume moeten worden opgenomen. De investeringen zijn daarom nu niet opgenomen in de keuzenotitie maar worden wel aangekondigd in de kadernota voor de begroting 2022-2025.

Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Geen voorstel, zie toelichting.			N.v.t.

Programma 5 - Algemene dekkingsmiddelen

In dit programma wordt stilgestaan bij de keuzemogelijkheden om bezuinigingen door te voeren in programma 5: Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien. Dit programma bevat de volgende grote thema's: algemene uitkering, ozb en overige heffingen.

De volgende mogelijkheden worden toegelicht:

Programma 5 - Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	Totaal 2025	Standpunt college			bedragen x € 1.000			
		Positief	Neutraal	Negatief	2022	2023	2024	2025
A1 Afschaffing OZB gebruik en overhevelen naar eigenaar	75	x			75	75	75	75
A2 OZB in de jaren 2022 tm 2025 met 1% extra verhogen	379	x			94	189	284	379
A3 OZB niet woningen gelijktrekken naar landelijk gemiddelde	200	x			-	-	200	200
B Verhogen toeristenbelasting	50	x			-	-	-	50
C1 Invoeren betaald parkeren in Reeuwijkse Hout	-	x			-	-	-	-
C2 Invoeren betaald parkeren in het centrum	-				-	-	-	-
D1 Gedeeltelijk schrappen financiële norm	300	x			300	300	300	300
D2 Verder schrappen financiële norm	200		x		-	-	-	-
D3 Volledig schrappen financiële norm	500			x	-	-	-	-
E Herinvoering hondenbelasting	90		x		-	-	-	-
F Schrappen onderhoud hondenuitlaatstroken	50			x	-	-	-	-
G Stoppen met Ons fonds en heffing op niveau houden	420			x	-	-	-	-
H Kwijtschelding afval en riool niet meer toepassen (relatie met 2-L)	200			x	-	-	-	-
Totaal	2.464				469	564	859	1.004

A. Ozb-tarieven woningen en niet-woningen anders berekenen en/of verhogen

Met het overhevelen van de ozb van gebruik naar eigendom wordt leegstand niet meer fiscaal beloond. Voor bewoonde/gebruikte panden zijn er geen effecten op de hoogte van de ozb. Panden welke nu leegstaan leveren de gemeente extra inkomsten op waardoor elders minder bezuinigd hoeft te worden.

De ozb is de afgelopen jaren alleen verhoogd met de reguliere prijsindexatie. De realiteit is echter dat de kosten van de gemeente forser zijn gestegen dan alleen met prijsindexatie. Door overheveling van rijkstaken naar de gemeente, samengaand met een bezuinigingsopdracht zoals bij de jeugdzorg, is het uitgavenniveau meer dan evenredig gestegen. Om dit te compenseren bestaat de optie de ozb extra te verhogen. Om inwoners niet te zwaar te belasten kan dit via een verhoging van jaarlijks 1% bovenop de inflatiecorrectie worden gedaan. Voor een woning met een taxatiewaarde van € 300.000,- komt dit neer op een extra ozb-verhoging van ongeveer € 5,- per jaar; in vier jaar tijd derhalve oplopend tot circa € 20,-. Daarnaast is het ook een mogelijkheid de ozb voor niet-woningen te verhogen en gelijk te trekken met het landelijk gemiddelde. Vorig jaar is de ozb voor niet-woningen met € 100.000,- boven de inflatie verhoogd. Om in lijn te komen met het landelijk gemiddelde is nogmaals een verhoging met € 200.000,- boven de inflatie noodzakelijk. Om eerst te zien hoe het herstel na corona verloopt kan deze verhoging ook pas vanaf 2024 worden doorgevoerd.

Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Afschaffing ozb gebruik en opbrengst overhevelen naar ozb eigendom (€75.000,-)	Kan leegstand van bedrijfsobjecten tegengaan en een hogere OZB-opbrengst tot gevolg hebben, omdat met leegstand geen rekening meer wordt gehouden.		Positief
ozb-zorgtoeslag: Ozb-tarief de komende vier jaar jaarlijks met 1% boven inflatiecorrectie verhogen (oplopend naar € 379.000,- in 2025)	Gezien de (zorg) kosten de afgelopen jaren beduidend meer zijn gestegen dan alleen met de prijsindexatie en hier onvoldoende dekking vanuit het Rijk tegenover stond is het te verantwoorden de komende jaren een zeer beperkte extra ozb verhoging door te voeren om te voorkomen dat maatregelen nodig zijn die inwoners veel harder zullen treffen zoals het sluiten van voorzieningen en of het verminderen van dienstverlening.	In het raadsprogramma is afgesproken om de lasten van inwoners niet te verzwaren.	Positief
Gelijktrekken ozb niet-woningen met landelijk gemiddelde vanaf 2024 (€ 200.000,-)	De ozb voor niet-woningen ligt op dit moment onder het landelijk gemiddelde. Er kan een uitzondering worden gemaakt dit recht te trekken. Door dit pas in 2024 in te laten gaan kan eerst worden gemonitord hoe het herstel na corona gaat verlopen.	In het raadsprogramma is de afspraak opgenomen dat de gemeentelijke belastingen met maximaal het inflatiecijfer mogen stijgen deze raadsperiode. Ook al vindt deze verhoging pas vanaf 2024 plaats wordt dit besluit wel deze raadsperiode al genomen.	Positief

Totaal voorgestelde bezuiniging: Oplopend naar € 654.000,- in 2025 (1% ozb zorgtoeslag per jaar vanaf 2022 en gelijktrekken ozb niet-woningen met landelijk gemiddelde vanaf 2024)

Gezien het overhevelen van de ozb van gebruik naar eigendom ervoor zorgt dat leegstaande panden ook ozb moeten gaan betalen wordt dit gezien als een wenselijke beweging. De lasten worden hiermee eerlijk verdeeld en leegstand niet fiscaal gestimuleerd. Voor wat betreft het verhogen van het ozb-tarief boven de inflatiecorrectie zijn er argumenten waarom dit wenselijk is. In 2018 zijn in het raadsprogramma afspraken gemaakt om de lasten voor inwoners niet te verzwaren. Tegelijkertijd waren op dat moment de tekorten op de jeugdzorg nog niet in deze omvang bekend. Het college adviseert gezien de veranderde omstandigheden verspreid over de komende 4 jaar een minimale extra ozb verhoging door te voeren om te voorkomen dat drastische maatregelen nodig zijn welke inwoners harder zullen raken. Voor wat betreft het gelijktrekken van de ozb niet-woningen met het landelijk gemiddelde legt het college dit positief aan de raad voor met een advies dit in afwachting van het herstel na corona pas vanaf 2024 door te voeren. Mocht de financiële situatie van de gemeente sterk verbeteren bestaat volgend jaar de mogelijkheid de beide ozb verhogingen terug te draaien.

Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?

In het raadsprogramma is afgesproken de lasten voor inwoners niet te verzwaren. Wanneer wordt gekozen de ozb te verhogen wordt afgeweken van deze afspraken.

B. Verhogen toeristenbelasting

In 2019 is bij de invoering van het aparte tarief voor een overnachting op een vakantiepark afgesproken om dit tarief geleidelijk te verhogen. Van € 1,75 naar € 1,80 in 2021, vervolgens naar € 1,90 in 2022 en naar € 2,00 in 2023. Daarnaast is besloten om het tarief voor een overnachting in een hotel of pension in 2021 te verhogen van € 2,05 naar € 2,35. Ten slotte is besloten het tarief voor een overnachting op een camping of in een bed & breakfast te bevriezen op € 1,55. Een verdere verhoging van de verschillende tarieven behoort tot de mogelijkheden, maar wijkt dan af van de vorig jaar gemaakte meerjarige afspraken. Tegelijkertijd is het ook zo dat meer overnachtingen ook meer onderhoud in de openbare ruimte tot gevolg zal hebben.

Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Verhogen toeristenbelasting vanaf 2025 (€ 50.000,-)	Een verhoging van € 0,25 is een minimaal bedrag voor bezoekers met een significant effect op de inkomsten uit toeristenbelasting.	Gaat in tegen de in 2019 met de gemeenteraad gemaakte afspraken zoals bovengenoemd.	Positief

Totaal voorgestelde bezuiniging: € 50.000,- vanaf 2025

Gezien de in 2019 gemaakte afspraken met de gemeenteraad over de stijging van de toeristenbelasting stelt het college voor een verhoging van de toeristenbelasting pas in 2025 in te laten gaan.

Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?

Verhoging van de toeristenbelasting leidt niet tot een verhoging van de lasten voor inwoners.

C. Betaald parkeren invoeren in Reeuwijkse Hout en Centrum Bodegraven

In de gemeente is op dit moment nergens sprake van betaald parkeren. Overwogen kan worden betaald parkeren in te voeren in bepaalde gebieden. Denk hierbij aan de parkeerplaats bij het Reeuwijkse Hout en het centrum van Bodegraven. Hierbij kan ervoor worden gekozen het eerste uur (of langer) gratis parkeren aan te bieden. Op deze wijze wordt vooral een bijdrage gevraagd van bezoekers die langer in het gebied willen verblijven. Specifiek voor het Reeuwijkse Hout geldt dat voor veel vergelijkbare recreatiegebieden in Nederland al betaald parkeren geldt waarbij het veelal mogelijk is goedkope dagkaarten te kopen.

Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Invoeren betaald parkeren in Reeuwijkse Hout (€ 0,-)	Er zijn veel recreatiegebieden in Nederland waar inmiddels betaald parkeren is ingesteld, al dan niet via een vast tarief per dag.	De gemeente is slechts voor 22% participant in het Recreatieschap welke de parkeerplaats bij het recreatieschap in eigendom heeft. Een besluit kan niet zonder medewerking van de overige partijen worden genomen én de inkomsten komen slechts deels ten goede aan de gemeente. De provincie zal eventueel geraamde inkomsten niet goedkeuren voordat overeenstemming is bereikt met andere betrokkenen.	Positief
Invoeren betaald parkeren in centrum Bodegraven (€ 0,-)	Er kan nog steeds een bepaalde periode gratis parkeren worden geboden.	Gratis parkeren maakt het centrum van Bodegraven onderscheidend ten opzichte van de centra van Alphen aan den Rijn, Gouda en Woerden voor de consument. Omdat inwoners ook veel voor dagelijkse en wekelijkse boodschappen het centrum bezoeken kan betaald parkeren een grote negatieve invloed hebben op het aantal bezoekers.	Negatief
		Het is geen directe oplossing voor het parkeervraagstuk in het centrum. Daarnaast zijn de invoeringskosten hoog waardoor het de vraag is of het instellen van betaald parkeren financieel voordeel oplevert.	

Totaal voorgestelde bezuiniging: € 0,-

Gezien de complexiteiten rond het invoeren van betaald parkeren wordt dit door het college niet als realistische optie beschouwd vanaf 2022 in te voeren. Voor de toekomst ziet het college wel mogelijkheden specifiek te kijken naar het invoeren van betaald parkeren in het Reeuwijkse Hout. Tegelijkertijd kunnen hier geen inkomsten voor worden geraamd zolang geen overeenstemming is bereikt met andere betrokken partijen.

Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?

Betaald parkeren kan ook gezien worden als een lastenverhoging voor inwoners, tenzij een eerste periode gratis parkeren mogelijk blijft zoals nu met de blauwe zone ook het geval is. Het Reeuwijkse Hout is echter een specifiek recreatiegebied waar bewoners geen direct nadeel van ondervinden. Daarbij komen veel inwoners uit onze gemeente naar de gebied per fiets.

D. Schrappen financiële norm			
In de Begroting 2022-2025 is voor de jaarschijf 2022 een bedrag van € 500.000,- opgenomen als financiële norm, en voor de jaren daarna een bedrag van 1 miljoen euro. Deze norm dient om ruimte te creëren die benut kan worden voor de aflossing van langlopende leningen. Gezien de financiële situatie in relatie tot de lage rentestand, is het een overweging om de financiële norm vanaf 2022 (gedeeltelijk) te schrappen.			
Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Gedeeltelijk schrappen financiële norm (€ 300.000,-)	Het loslaten een deel van de financiële norm biedt de laatste bijdrage aan het sluitend maken van de begroting in 2022 en 2025. Dit voorkomt andere bezuinigingen welke naar mening van het college niet gewenst zijn.	Het gedeeltelijk schrappen van de financiële norm betekent dat deze ruimte wordt opgegeven voor het aflossen van leningen. Doelstelling was juist de leningenportefeuille te verlagen.	Positief
Verder schrappen financiële norm (€ 200.000,- naast de € 300.000,-)	Het verder loslaten van de financiële norm biedt een substantiële bijdrage aan de oplossing van het tekort. Hiermee kan een dempend effect op de bezuiniging worden gerealiseerd.	Het verder schrappen van de financiële norm betekent dat deze ruimte wordt opgegeven voor het aflossen van leningen. Doelstelling was juist de leningenportefeuille te verlagen.	Neutraal
Volledig schrappen financiële norm (€ 500.000,- vanaf 2023 naast de bovengenoemde bedragen)	Het volledig loslaten van de financiële norm vanaf 2023 biedt een substantiële bijdrage aan de oplossing van het tekort. Hiermee kan een dempend effect op de bezuiniging worden gerealiseerd.	Het volledig schrappen van de financiële norm betekent dat deze ruimte wordt opgegeven voor het aflossen van leningen. Doelstelling was juist de leningenportefeuille te verlagen.	Negatief
Totaal voorgestelde bezuiniging: € 300.000,- positief en € 200.000,- neutraal voorgesteld			
Het college adviseert positief op het gedeeltelijk schrappen van de financiële norm. Dit om bezuinigingen welke een grote impact op inwoners en ondernemers hebben te voorkomen. Gezien de financiële norm vanaf 2023 1 miljoen euro bedraagt legt het college de optie verder schrappen van de financiële norm neutraal aan de raad voor. Negatief wordt geadviseerd op het volledig schrappen van de financiële norm vanaf 2023.			
Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?			
De financiële norm is ingevoerd om de leningenportefeuille terug te dringen. Dit is één van de uitgangspunten in het raadsprogramma.			

E. Herinvoeren hondenbelasting			
Enkele jaren geleden is besloten de hondenbelasting te schrappen. De keuze kan gemaakt worden om deze belasting opnieuw in te voeren.			
Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Herinvoeren hondenbelasting (€ 90.000,-)	Een wettelijk toegestane belastingheffing wordt niet benut.	De perceptiekosten van deze belasting zijn, zeker in het verhouding tot de andere heffingen en belastingen, erg hoog.	Neutraal
	De vervuiler betaalt.	Deze belasting is pas recent afgeschaft.	
	Ondanks de relatief hoge perceptiekosten van €10.000,- op € 100.000,- levert het invoeren nog steeds een significantie bijdrage op.		
Totaal voorgestelde bezuiniging: € 90.000 ,- neutraal voorgelegd			
Op basis van de bovengenoemde argumenten legt het college deze optie neutraal voor aan de raad.			
Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?			
In het raadsprogramma is afgesproken de lasten voor inwoners niet te verzwaren. Wanneer wordt gekozen de hondenbelasting opnieuw in te voeren wordt afgeweken van deze afspraken.			

F. Schrappen onderhoud hondenuitlaatstroken en aanbieden faciliteiten			
Ondanks het feit dat de hondenbelasting enkele jaren geleden is geschrapt maakt de gemeente nog wel kosten voor de instandhouding van de hondenuitlaatstroken en -plaatsen. Er kan gekozen worden om, vanwege het feit dat er geen opbrengst is, ook geen kosten meer te maken. De hondenuitlaatstroken en -plaatsen worden dan niet meer onderhouden. Ook worden de bijbehorende faciliteiten dan niet meer aangeboden.			
Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Schrappen onderhoud hondenuitlaatstroken en aanbieden faciliteiten (€ 50.000,-)	Omdat er geen hondenbelasting meer wordt geheven valt te overwegen ook in het onderhoud van openbare ruimte ten behoeve van honden te schrappen.	Het schrappen van het onderhoud zal naar verwachting leiden tot meer vervuiling van het openbaar gebied. Ook is er een risico dat het afval bij het GFT terecht komt.	Negatief
Totaal voorgestelde bezuiniging: € 0 ,-			
Het college vindt het schrappen van het onderhoud van hondenuitlaatstroken en het niet meer aanbieden van faciliteiten niet wenselijk gezien de verwachte effecten. Het opnieuw invoeren van de hondenbelasting heeft voor het college de voorkeur boven het schrappen van het onderhoud en het niet meer aanbieden van faciliteiten.			
Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?			
Het blijven onderhouden van hondenuitlaatstroken past binnen het beleid zoals geformuleerd in het Onderhoudsplan Leefomgeving dat in het raadsprogramma is genoemd.			

G. Geheel stoppen met ONS Fonds/OZB-heffing op niveau laten

Het Ondernemersfonds ONS Fonds wordt gevoed door een enkele jaren geleden ingevoerde opslag op de ozb voor niet-woningen. Indien wordt gekozen de bijdrage te schrappen wordt in feite de ozb-opslag omgezet van voeding van ONS Fonds naar een permanente belastingverhoging voor niet-woningen. Aandachtspunt is dat onder A een voorstel is opgenomen de ozb voor niet-woningen te verhogen. Wanneer zowel voor deze verhoging als het schrappen van de bijdrage ONS Fonds wordt gekozen leidt dit tot een dubbele lastenverhoging voor niet-woningen.

Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Geheel stoppen met ONS Fonds/ozb-heffing op niveau laten (€ 420.000,-)	Levert significante extra inkomsten op.	Indien wordt gekozen voor een belastingverhoging voor niet-woningen heeft het de voorkeur dit niet te koppelen aan het stoppen met ONS Fonds maar hierover een afzonderlijke afweging te maken.	Negatief
		ONS Fonds wordt nog geëvalueerd later dit jaar. Nu al een besluit hierover nemen betekent dat vooruit wordt gelopen op de uitkomsten van de evaluatie.	

Totaal voorgestelde bezuiniging: € 0,-

Het college vindt het onwenselijk wanneer de bijdrage aan ONS Fonds wordt omgezet naar een structurele belastingverhoging voor niet-woningen. Indien de raad het wenselijk acht de ozb voor niet-woningen te verhogen heeft het de voorkeur dit los te beschouwen van ONS Fonds. Het principe achter ONS Fonds is dat het geld van en voor ondernemers is. Daarnaast wacht het college graag eerst de uitkomsten van de evaluatie van ONS Fonds af alvorens een besluit te nemen over op welke wijze hiermee verder te gaan.

Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?

Deze bezuinigingsoptie leidt indirect tot een verhoging van de lasten voor niet-woningen.

H. Kwijtschelding afvalstoffenheffing en rioolheffing gebruik kwijtschelden

In de begroting wordt uitgegaan van een jaarlijks kwijt te schelden bedrag van ruim € 200.000,-. Dat bestaat voornamelijk uit kwijtschelding van afvalstoffenheffing (€ 120.000,-) en kwijtschelding van rioolheffing gebruik (€ 80.000,-). Als gemeente ben je echter niet verplicht om kwijtschelding te verlenen. Er zou dus besloten kunnen worden om voor beide heffingen of voor één van beide heffingen geen kwijtschelding meer te verlenen.

Bezuinigingsopties	Argumenten voor	Argumenten tegen	Voorstel college
Afschaffing kwijtschelding afvalstoffenheffing (€ 120.000,-)	Levert een aanzienlijke besparing op en mogelijk ook nog een klein voordeel op de deelnemersbijdrage aan de BSGR.	Werkt armoede in de hand en het aantal bezwaren zal toenemen.	Negatief
Afschaffing kwijtschelding rioolheffing gebruik (€ 80.000,-)	Levert een aanzienlijke besparing op en mogelijk ook nog een klein voordeel op de deelnemersbijdrage aan de BSGR.	Werkt armoede in de hand en het aantal bezwaren zal toenemen.	Negatief
Totaal voorgestelde bezuiniging: € 0,-			
Voor afschaffing zal het Kwijtscheldingsbesluit moeten worden aangepast en dat kan met ingang van belastingjaar 2022 bij het vaststellen van de diverse belastingverordeningen worden doorgevoerd. De besparing zal dan ook direct in 2022 worden gerealiseerd.			
Is voorstel in overeenstemming met afspraken raadsprogramma?			
Deze maatregelen zullen armoede in de hand werken, terwijl in het raadsprogramma juist wordt aangegeven dat we armoede in onze gemeente te lijf zullen gaan.			

6. Programmabegroting en ontwikkeling leningenportefeuille en algemene reserve na verwerking keuzenotitie

Op het moment dat besloten wordt tot de in hoofdstuk 5 voorgestelde keuzes met een positief effect dan heeft dit vervolgens positieve consequenties op het resultaat van de begroting en voor de ontwikkeling van de leningenportefeuille en de algemene reserve. In onderstaande tabellen en grafieken is dit inzichtelijk gemaakt. Daarbij is er voor gekozen in deze presentatie te volstaan met het scenario moeilijke keuzes.

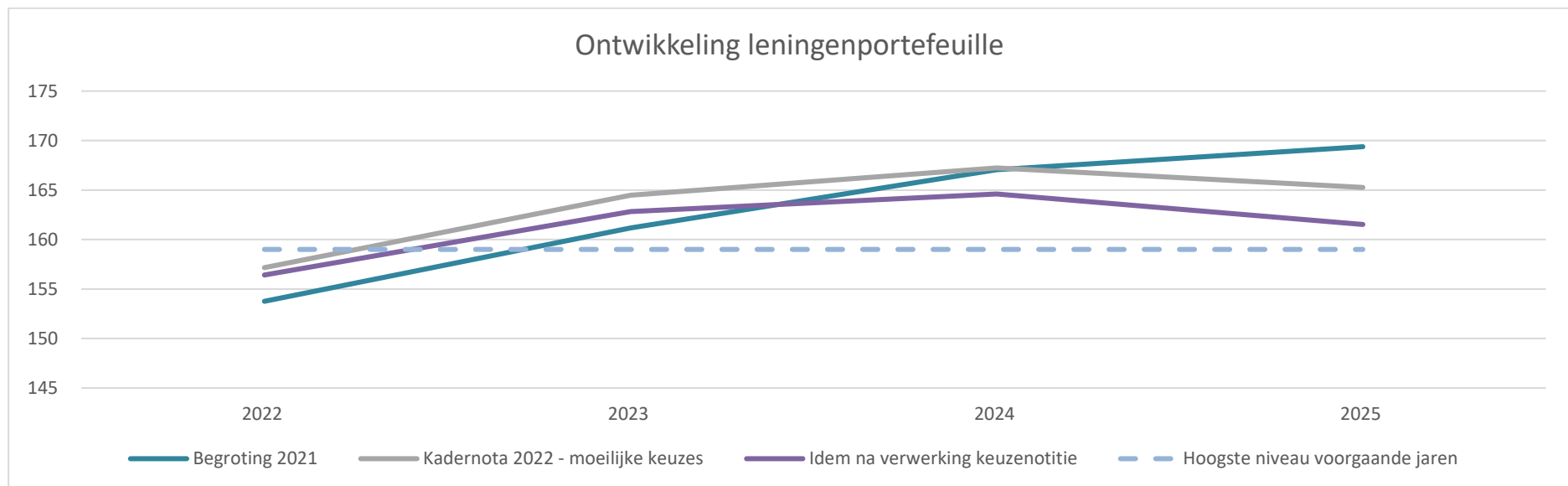
bedragen x € 1.000

Omschrijving	Begroting 2021	Kadernota 2022	Keuzenotitie 2022	Begroting 2022
Programma 1 - Leren, leven en werken	-35.692	1.900	65	-33.727
Programma 2 - Wonen en leven	-10.024	-483	285	-10.222
Programma 3 - Samenwerken, economie en dorpspromotie	-4.771		75	-4.696
Programma 4 - Bestuur en dienstverlening	-2.786	-435	-165	-3.386
Programma 5 - Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	51.255	381	469	52.105
Totaal	-2.018	1.363	729	74

Deze tabel laat het verloop per programma zien. Uitgangspunt is het resultaat van de begroting 2021. Vervolgens worden de effecten van de Kadernota en de effecten van de keuzenotitie inzichtelijk gemaakt. Uiteindelijk resteert het resultaat per programma.

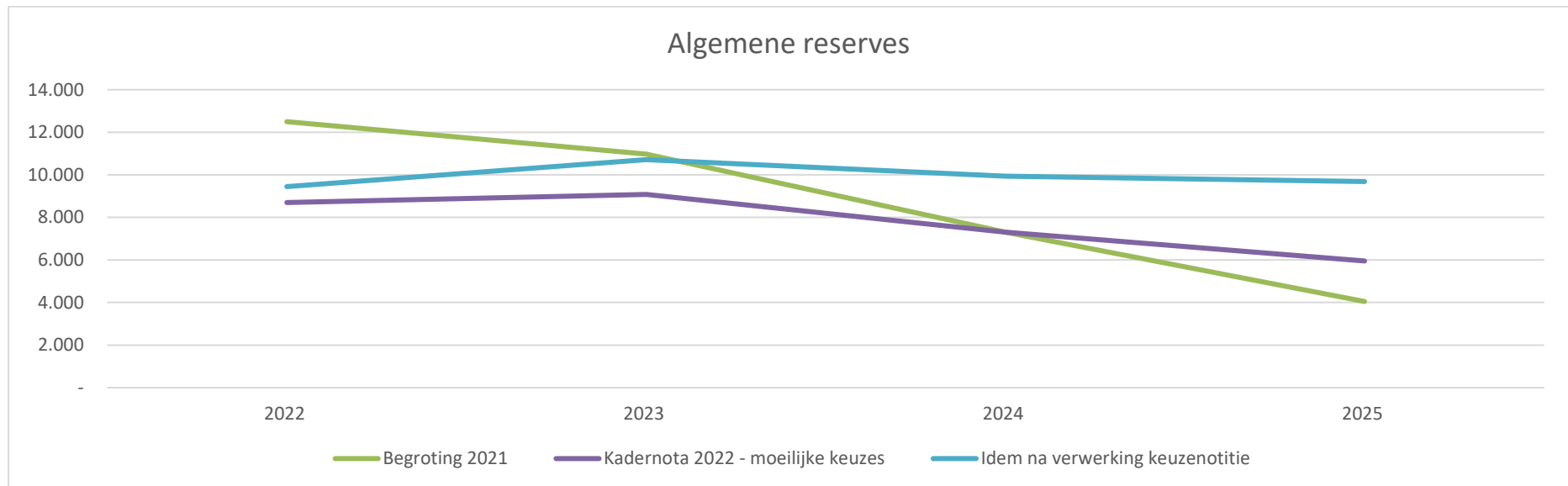
bedragen x € 1 miljoen

Ontwikkeling leningenportefeuille	Jaar			
	2022	2023	2024	2025
Begroting 2021	154	161	167	169
Kadernota 2022 - moeilijke keuzes	157	164	167	165
Idem na verwerking keuzenotitie	156	163	165	162
Hoogste niveau voorgaande jaren	159	159	159	159

bedragen x € 1.000

Algemene reserves	Jaar			
	2022	2023	2024	2025
Begroting 2021	12.498	10.975	7.303	4.047
Kadernota 2022 - moeilijke keuzes	8.703	9.080	7.308	5.952
Idem na verwerking keuzenotitie	9.445	10.714	9.942	9.686

7. Uitgangspunten Begroting 2022 – 2025

In deze Kadernota wordt een aantal uitgangspunten benoemd en vastgelegd die later dit jaar zullen dienen bij het opstellen van de begroting. Het gaat daarbij om:

Rente-omslag-percentag

De gemeente doet aan totaalfinanciering en niet aan objectfinanciering. Dat betekent dat niet voor iedere investering een aparte geldlening met een eigen rentepercentage wordt afgesloten, maar dat aan alle investeringen een zelfde rentepercentage wordt toegerekend. Dat rentepercentage wordt berekend door alle rentelasten in een jaar te delen door de gemiddelde schuldrestant van alle leningen in datzelfde jaar. Op basis van de thans bekende cijfers komt dat percentage voor 2022 uit op 2%.

Inflatiecijfer lastenontwikkeling

Voor de inflatieontwikkeling van de lasten wordt jaarlijks aansluiting gezocht bij de cijfers die door het Centraal Planbureau worden afgegeven. De laatst bekende prognose voor 2022 betreft de 'Actualisatie Verkenning middellange termijn (2022 – 2025)' van maart 2021. Daarin wordt voor de verwachte ontwikkeling van de prijs van het bruto binnenlands product een raming opgenomen van 1,7%. Deze index is de basis voor de verwachte kostenontwikkeling van de ramingen in 2022.

Inflatiecijfer tarieven belastingen en heffingen

Voor de inflatieontwikkeling van de tarieven voor belastingen en heffingen wordt eveneens aansluiting gezocht bij de cijfers die door het Centraal Planbureau worden afgegeven. De laatst bekende prognose voor 2022 betreft de 'Actualisatie Verkenning middellange termijn (2022 – 2025)' van maart 2021. Daarin wordt voor de verwachte ontwikkeling van de inflatie (het geharmoniseerde consumentenprijsindexcijfer een raming opgenomen van 1,5%. Deze index wordt gehanteerd voor de ontwikkeling van de tariefstijging van die heffingen en tarieven die niet aan een kostendekkendheidsgrens gebonden zijn.